

	રજુ તારીખ	૧૩/૦૭/૨૦૧૦		
	દાખલ તારીખ	૧૩/૦૭/૨૦૧૦		
	નિકાલ તારીખ	૧૨/૧૨/૨૦૨૨		
	અવધિ	વર્ષ	માસ	દિવસ
		૧૨	૦૪	૨૯

ગણદેવીના મે. એડીશનલ સિનિયર સિવિલ જજ સાહેબની કોર્ટમાં,
મું ગણદેવી.

રેગ્યુલર દિવાની મુકદ્દમા નં. :: ૪૦/૨૦૧૦

આંક :: ૨૩૬

વાદી :- જંદુભાઈ ભાણાભાઈ પટેલ
ઉ.વ. ૬૦, ઘંઘો : ખેતી,
રહે. હરીયાવાડી, મું.પો. કેસલી,
તા. ગણદેવી, જી. નવસારી.

-: વિરૂદ્ધ :-

પ્રતિવાદીઓ :- (૧) પરસોત્તમભાઈ ભાણાભાઈ પટેલ
ઉ.વ. ૭૪, ઘંઘો : ખેતી,
રહે. સહકારી મંડળીની બાજુમાં, ગણદેવી બજાર,
તા. ગણદેવી, જી. નવસારી.

(૨) ઈચ્છીબેન તે ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલની દિકરી
અને લક્ષ્મણભાઈ સુખાભાઈની પત્ની
ઉ.વ. ૬૮, ઘંઘો : ઘરકામ,
રહે. વાંઝરી ફળીયા, નાંદરખા,
તા. ગણદેવી, જી. નવસારી.

(૩) ગજીબેન તે ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલની દિકરી
અને કરશનભાઈ છોટુભાઈ પટેલની પત્ની
ઉ.વ. ૫૮, ઘંઘો : ઘરકામ,

રહે. ૩૨, પ્રેસ્ટન રોડ, વીન્ડસર લોકસ સીટી,
૦૬૦૯૪ યુ.એસ.એ.

વાદી તરફે વિ.વ.શ્રી આર. જે. દેસાઈ
પ્રતિવાદી નં.૧ તરફે વિ.વ.શ્રી બી. સી. સુથાર
પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ તરફે વિ.વ.શ્રી એચ. કે. કશ્યપ

દાવો :- મિલકતનું હદહુદથી વહેંચણ કરી વાદીના હિસ્સાવાળી મિલકતનો હિસ્સો છુટો પાડી આપવાની તથા જાથુકની મનાઈ વિગેરે આનુસંગીક દાદો મેળવવા માટેનો

-: ઠ રા વ :-

(૧)...વાદીના દાવાની ટુંકમા હકિકત એવી છે કે, વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ના સગા ભાઈઓ છે. પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ના વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના બહેનો છે. એ રીતે પક્ષકારો અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબના સભ્યો છે. પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબના મૂળ પુરુષ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલના હતા. તેઓ પક્ષકારોના પિતા થતા હતા. તેઓનું અવસાન સને ૨૦૦૧ના સમયે થવા પામેલ છે અને ત્યારબાદ મરહૂમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલના વિધવા અને પક્ષકારોના માતૃશ્રી કાશીબેન ભાણાભાઈ પટેલનું અવસાન પણ સને ૨૦૦૨ ના અરસામાં થયેલું. તેઓ બંને બીજવસિયત અવસાન પામેલા. પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબના નામે કબજેદાર તરીકે નીચે મુજબની મિલકતો હતી અને છે.

(અ) પક્ષકારોની અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબની ખેતીની મિલકતો :

અ.નં.	બ્લોક નંબર	ક્ષેત્રફળ હે.આરે.પ્ર.આરે.	આકાર ઝા. પૈસા.
૧	૫૨	૦-૧૧-૧૭	૨-૮૮
૨	૯૧૯	૦-૧૧-૧૩	૧-૦૦

૩	૯૨૧	૦-૦૬-૪૬	૦-૫૦
૪	૯૩૨	૦-૦૨-૧૦	૦-૨૫
૫	૯૩૩	૦-૩૧-૦૨	૫-૬૪
૬	૯૩૪	૦-૧૬-૬૫	૩-૨૫
૭	૧૦૫૫	૦-૦૧-૧૯	૦-૨૫
૮	૧૦૫૫	૦-૦૪-૭૬	૦-૭૫
૯	૧૦૫૬	૧-૧૦-૭૦	૨-૧૨
૧૦	૧૦૫૭	૦-૦૨-૩૮	૦-૪૪
૧૧	૧૦૬૪	૦-૦૩-૫૬	૦-૧૯
૧૨	૧૦૬૫	૦-૦૩-૫૭	૦-૨૫
૧૩	૧૦૬૭	૦-૦૩-૫૭	૦-૨૮
૧૪	૧૦૮૬	૦-૪૦-૦૮	૧-૯૪
૧૫	૧૦૯૫	૦-૫૭-૦૮	૩-૧૩
૧૬	૧૧૭૫	૦-૪૪-૦૦	૨-૫૬
૧૭	૧૧૯૯	૦-૦૮-૮૮	૦-૫૦
૧૮	૧૨૦૦	૦-૫૬-૯૩	૨-૫૦
૧૯	૧૨૧૦	૦-૦૯-૨૫	૦-૬૨
૨૦	૧૨૧૩	૦-૦૧-૯૯	૦-૧૨
૨૧	૧૨૧૫	૦-૧૯-૩૭	૧-૧૯

(બ) પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબની રહેણાંકની મિલકત:

(૧) મોજે કેસલી, તા. ગણદેવી ખાતે આવેલ ગ્રામપંચાયત ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકત તેના લાગતા વળગતા તમામ હકક, હિત સહિતની જેની ચતુર્દિશા નીચે મુજબની છે.

- પૂર્વે - ડાહ્યાભાઈ બાબરભાઈ પટેલ
- પશ્ચિમે - ખંડુભાઈ ભાણાભાઈ પટેલ
- ઉત્તરે - સરકારી જમીન
- દક્ષિણે - ડાહ્યાભાઈ બાબરભાઈ પટેલ

ઉપરોક્ત દાવાવાળી તકરારી મિલકતો છે. દાવાવાળી મિલકતનો વહીવટ વાદીની સંમતિ અને તેમની સુચના મુજબ પ્રતિવાદી નં.૧ના કરતા આવેલ હતા. પ્રતિવાદી નં.૩ અને ૪ ના વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના સગા બહેનો થાય છે. તેઓ દાવાવાળી મિલકતમાં તેમને મળવાપાત્ર હિસ્સો મેળવવા માગતા નથી અને વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના હિસ્સે આવે તે રીતે વહેંચણા કરવામાં આવે તો તેઓને વાંધો નથી એવી તેઓની સંમતિ છે અને દાવાવાળી મિલકતના વહેંચણા અંગે એક લખાણ પણ તૈયાર કરવામાં આવેલ. તે રીતે તૈયાર કરેલ વહેંચણા લેખ ઉપર તેઓએ સહી કરેલી હતી, પરંતુ વહેંચણા લેખનો કદીપણ સ્થળ ઉપર અમલ થવા પામેલ નથી અને આજદિને પણ પ્રતિવાદી નં.૧ નાએ વાદીને તેમના કાયદેસરના હિસ્સા મુજબ કે તેઓના જણાવ્યા પ્રમાણેના વહેંચણા મુજબનો કોઈ હદહુદથી હિસ્સો અલગ પાડી વાદીને કબજો સુપરત કરેલો નથી. દાવાવાળી મિલકતો પૈકીની બ્લોક નં. ૧૦૫૫ તથા ૧૦૫૭ વાળી મિલકતો વાદીના કાકા છનાભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે, જ્યારે બ્લોક નં. ૧૯૬૪ અને ૧૦૬૫ વાળી મિલકતો વાદીના કાકા ડાહ્યાભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે, જ્યારે બ્લોક નં. ૧૦૬૭ વાળી મિલકત વાદીના કાકા વલ્લભભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે. જ્યારે બ્લોક નં. ૯૧૯ અને ૯૨૧ વાળી મિલકતોમાં પક્ષકારો તથા તેમના કાકાઓના રહેણાંકના મકાનો ચાલી આવેલા છે. જો પ્રતિવાદી નં.૧ના તેમની રજૂઆત અને ઘમકી મુજબ કોઈ ત્રાહિત વ્યક્તિ સાથે દાવાવાળી મિલકત સંબંધે કબજા યા ટ્રાન્સફર સંબંધેના કહેવાતા હકકો બેઠા કરે કરાવે તો તેવા પ્રસંગોએ વાદીના દાવાવાળી મિલકત સંબંધેના દિવાની હકકોને વિપરીત અસર થાય એમ છે અને જેનું વળતર વાદીને નાણાંથી પણ મળી શકે એમ નથી, અને તેમ થાય તો વધુ દાવાદુવીમાં ઉતરવું પડે તેમ છે. મનાઈ હુકમ આપવામાં આવે તો પ્રતિવાદી નં.૧ને કોઈ નુકસાન જાય તેમ નથી. આમ, વાદીએ મિલકતનું હદહુદથી વહેંચણા કરી વાદીની મિલકતનો

હિસ્સો છુટો પાડી આપી જાથુકની મનાઈ વિગેરે આનુસંગીક દાદો મેળવવા માટે હાલનો દાવો દાખલ કરેલ છે.

(૨)...પ્રતિવાદીઓને દાવાના સમન્સની ધોરણસર બજવણી થતા પ્રતિવાદી નં.૧ તેમના વિ.વ.શ્રી મારફતે હાજર થયેલા છે અને પ્રતિવાદી નં.૧ એ આંક-૧૯ થી પોતાનો લેખિત જવાબ રજૂ કરેલ છે અને તેમાં જણાવેલ છે કે, વાદીની દાવા અરજી ખોટી છે અને તેઓને કબૂલ નથી. વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ના સગપણે સગા ભાઈઓ થાય છે અને પ્રતિવાદી નં.૨, ૩ ના તેઓની સગી બહેનો થાય છે, તે સંબંધે વાદ નથી. પરંતુ વાદી પ્રતિવાદીઓ વચ્ચે અવિભક્ત હિંદુ કુટુંબના સભ્ય હોવાની હકીકત ખરી નથી. દાવાવાળી મિલકતમાં જે-તે પક્ષકારોનો હક્ક, હિસ્સો ચાલી આવેલ છે તે બાબતે વાદીએ મૌન સેવેલ છે. મોજે કેસલી, તા.ગણદેવીના બ્લોક નં. ૬૯૬ કે જે એકત્ર કુટુંબની મિલકત છે તેનો ઉલ્લેખ કરેલ નથી. તેમાં મરહૂમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈની શાખાનો ૧/૪ હિસ્સો છે. તે મિલકતનો મનાઈ અરજીમાં ઉલ્લેખ કરેલ નથી, તેમજ દાવામાં જણાવેલ મિલકતો પૈકી બ્લોક નં. ૯૨૧માં રહેણાંકનું ઘર આવેલ છે, તેમાં વાદી રહે છે. તે મિલકતનો પણ વાદીએ ઉલ્લેખ કરેલો નથી. તમામ મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની હોવાનું જણાવ્યું છે તે વાત ખરી નથી. વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ કૌટુંબિક વ્યવસ્થાનું લખાણ ચાને સમાધાન પત્રને વહેંચણાનો લેખ જણાવે છે તે કાયદેસરનો લેખ નથી. તેમાં પ્રતિવાદી નં.૨-૩નાએ સહી કરેલી નથી. ખરી હકીકત એવી છે કે, વાદીએ નિ. ૩/૨૭ થી વહેંચણા અંગેના કરારની નકલ રજૂ કરેલ છે. તે મુજબ વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે વહેંચણા કરવામાં આવેલ છે અને તે મુજબનો પ્રતિવાદી નં.૧ના હિસ્સે આવેલ મિલકતનો કબજો સંભાળી લીધેલ છે. તેમાં તેઓ શેરડીનું તુલ કરતા આવેલા છે. આંબાની કલમો ઉગાડેલ છે. વાદીએ મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક નં. ૬૯૦ તથા ૬૯૬ ની મિલકતો કે જે તેમના મરહૂમ પિતા બાબરભાઈ નારણભાઈના

નામે ચાલે છે અને જે ખાતા નં. ૧૫૨થી નોંધાયેલ છે તે મિલકતો દાવામાં જણાવેલ નથી. મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક નં.૧૧૯૯, ૧૨૦૦, ૧૦૮૬, ૧૧૭૫, ૧૨૧૫ માં શેરડીનું તુલ કરતા આવેલા છે અને દાવાવાળી જમીનોનું મહેસુલ, શિક્ષણ ઉપકર વિગેરે વાદી ભરતા આવેલા છે.

(૨.૧)...પ્રતિવાદીઓને દાવાના સમન્સની ઘોરણસર બજવાણી થતા પ્રતિવાદી નં.૨ તેમના વિ.વ.શ્રી મારફતે હાજર થયેલા છે અને પ્રતિવાદી નં.૨ એ આંક-૨૧ થી પોતાનો લેખિત જવાબ રજુ કરેલ છે અને તેમાં જણાવેલ છે કે, વાદીની દાવા અરજી ખોટી છે અને તેઓને કબૂલ નથી. આ કામના વાદી તેમના સગા ભાઈ થાય છે અને પ્રતિવાદી નં.૧ પણ તેમના સગા ભાઈ થાય છે, અને પ્રતિવાદી નં.૩ ના ગજીબેન તેમના બહેન થાય છે. તેમનું સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબ ચાલી આવેલ છે, અને કુટુંબના મૂળ પુરુષ તેમના પિતા ભાણાભાઈ બાબરભાઈના હતા અને તેઓનું અવસાન સને ૨૦૦૧ માં થવા પામેલ અને માતૃશ્રી કાશીબેન સને ૨૦૦૨ માં બીનવસિયત અવસાન પામેલા. પ્રતિવાદી નં.૩ ના તેમને મળવાપાત્ર હિસ્સો મેળવવા માગતા ન હોવાની હકીકત ખરી નથી. વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે જો દાવાવાળી મિલકતો સંબંધે વહેંચણાનો કોઈ લેખ થયેલ હોય તો તેવો લેખ કાયદેસરનો નથી. દાવાવાળી મિલકતમાં તેમનો કાયદેસરનો હિસ્સો ચાલી આવેલો છે. છતાં પણ તે હિસ્સો તેમને આપવામાં આવેલ નથી, અને વહેંચણા લેખ ઉપર તેમની સહી નથી. દાવાવાળી મિલકત પૈકીની બ્લોક નં. ૧૦૫૫ તથા ૧૦૫૭ વાળી મિલકતો તેમના કાકા છગનભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં તથા બ્લોક નં. ૧૯૬૪ અને ૧૦૬૫ વાળી મિલકતો તેમના કાકા ડાહ્યાભાઈના કબજામાં ચાલી આવેલાની અને બ્લોક નં. ૧૦૬૭ વાળી મિલકત તેમના કાકા વલ્લભભાઈ પટેલના કબજે ચાલી આવેલાની હકીકત સંબંધે વાદ નથી અને બ્લોક નં. ૯૧૯ તથા ૯૨૧ વાળી મિલકતમાં વાદી તથા પ્રતિવાદીઓ તથા તેમના કાકાઓના મકાનો ચાલી આવેલ છે. દાવા અરજમાં

જણાવેલ મિલકતમાં પ્રતિવાદીનો કાયદેસરનો રૂપ ટકા જેટલો એટલે કે ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ છે, જે હદહુદથી છૂટો પાડી તેનો કબજો પ્રતિવાદીને સુપરત થઈ આવે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા મે. કરશોજી. સબબ, પ્રતિવાદીએ દાદ માગેલ છે કે, દાવાવાળી મિલકતની યથાવત પરિસ્થિતિ દાવાનો આખરી નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી આ દાવાના પક્ષકારો જાળવી રાખે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા તથા જવાબમાં જણાવ્યા પ્રમાણે દાવાવાળી મિલકતમાં પ્રતિવાદીનો ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ હોવાનું ઠરાવી તે રીતે તેમના ૧/૪ હિસ્સાની મિલકતો હદહુદથી છૂટો પાડી તેનો પ્રત્યક્ષ કબજો પ્રતિવાદીને સુપરત થઈ આવે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા દાદ માગેલ છે.

(૨.૩)...વાદીએ આંક-૨૪ ની કાઉન્ટર એફિડેવીટથી પ્રતિવાદીએ રજૂ કરેલ જવાબની હકીકતો નકારેલ છે.

(૩)...વાદી તરફે નીચે મુજબના મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

:: મૌખિક પુરાવો ::

ક્રમ	આંક	વિગત
૧	૬૨	વાદીના કુલમુખત્યાર કરશનભાઈ ખાપાભાઈ પટેલનું સરતપાસનું સોગંદનામું

:: દસ્તાવેજી પુરાવો ::

ક્રમ	આંક	વિગત
૧	૬૪	દાવાવાળી ખેતીની મિલકત અંગેના ૮-અ ની અસલ
૨	૬૫	બ્લોક નં. ૫૨ ની ૭x૧૨ અસલ
૩	૬૬	બ્લોક નં. ૧૨૧૦ ની ૭x૧૨ અસલ
૪	૬૭	બ્લોક નં. ૧૨૧૫ ની ૭x૧૨ અસલ
૫	૬૮	બ્લોક નં. ૧૨૧૩ ની ૭x૧૨ અસલ

૬	૬૯	બ્લોક નં. ૧૨૦૦ ની ૭X૧૨ અસલ
૭	૭૦	બ્લોક નં. ૧૧૯૯ ની ૭X૧૨ અસલ
૮	૭૧	બ્લોક નં. ૧૧૭૫ ની ૭X૧૨ અસલ
૯	૭૨	બ્લોક નં. ૧૦૯૫ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૦	૭૩	બ્લોક નં. ૧૦૮૬ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૧	૭૪	બ્લોક નં. ૧૦૫૫ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૨	૭૫	બ્લોક નં. ૧૦૫૩ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૩	૭૬	બ્લોક નં. ૧૦૫૭ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૪	૭૭	બ્લોક નં. ૧૦૫૬ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૫	૭૮	બ્લોક નં. ૧૦૬૭ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૬	૭૯	બ્લોક નં. ૧૦૬૪ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૭	૮૦	બ્લોક નં. ૧૦૬૫ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૮	૮૧	બ્લોક નં. ૯૧૯ ની ૭X૧૨ અસલ
૧૯	૮૨	બ્લોક નં. ૯૨૧ ની ૭X૧૨ અસલ
૨૦	૮૩	બ્લોક નં. ૯૩૩ ની ૭X૧૨ અસલ
૨૧	૮૪	બ્લોક નં. ૯૩૨ ની ૭X૧૨ અસલ
૨૨	૮૫	બ્લોક નં. ૯૩૪ ની ૭X૧૨ અસલ
૨૩	૮૬	કેસલી ગ્રામપંચાયત ઘર નં. ૬૩૪ ના વેરાની પાવતી અસલ તા. ૧૭-૬-૨૦૧૦
૨૪	૮૭	મોજે કેસલી નોંધ નં. ૧૨૦૯ ની અસલ
૨૫	૮૮	નોંધ નં. ૧૦૩૪ ની અસલ
૨૬	૮૯	નોંધ નં. ૧૭૬૨ ની અસલ
૨૭	૯૦	વહેંચણા કરારની ઝેરોક્ષ
૨૮	૯૧	પાવર ઓફ એટર્ની અસલ

વાદી તરફે ઉપરોક્ત મુજબ પુરાવો રજુ થયા બાદ અન્ય કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી અને વાદી તરફે આંક-૯૮ થી કલોઝીંગ પુરશીશ રજુ થયેલ છે.

(જ)...પ્રતિવાદી તરફે નીચે મુજબના મૌખિક તથા દસ્તાવેજી પુરાવા રજુ કરવામાં આવેલ છે.

:: મૌખિક પુરાવો ::

ક્રમ	આંક	વિગત
૧	૧૦૩	પ્રતિવાદી નં.૧ પરસોત્તમભાઈ ભાણાભાઈ પટેલનું સરતપાસનું સોગંદનામું
૨	૨૨૮	સાહેદ મનુભાઈ ધીરુભાઈ પટેલનું સરતપાસનું સોગંદનામું

:: દસ્તાવેજી પુરાવો ::

ક્રમ	આંક	વિગત
૧	૧૧૨	સહકારી ખાંડ ઉદ્યોગ મંડળી લિ. ગણદેવીએ ભાણાભાઈ બાબરભાઈના નામે આપેલ નોટિસ
૨	૧૧૩	સહકારી ખાંડ ઉદ્યોગ મંડળી લિ. ગણદેવીના શેરડી ખાતાના ઉતારાની અસલ
૩	૧૧૪	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના ખાતા નં. ૧૭૪ વાળી મિલકતનો અકત્રીકરણના તખ્તાની ત.ક.મંત્રીશ્રી કેસલીના સહી સિક્કાવાળી અસલ ઉપરથી ખરી નકલ
૪	૧૧૫	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના ખાતા નં. ૧૫૨ વાળી મિલકતનો અકત્રીકરણના તખ્તાની ત.ક.મંત્રીશ્રી કેસલીના સહીસિક્કાવાળી અસલ ઉપરથી ખરી નકલ
૫	૧૧૬	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક/સર્વે નં. ૬૯૬ વાળી મિલકતની ત.ક.મંત્રીશ્રી કેસલીના સહીસિક્કાવાળી ૭x૧૨ની સને ૨૦૦૭-૦૮ થી ૨૦૦૯-૧૦ સુધીની ખરી નકલ
૬	૧૧૭	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક/સર્વે નં. ૬૯૦ વાળી મિલકતની ૭x૧૨ની સને ૨૦૦૭-૦૮ થી ૨૦૦૯-૧૦ સુધીની નકલ
૭	૧૧૮	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના ઘર નં. ૫૧૯ નો ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યાની અસલ પહોંચ

૮	૧૧૯	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના ઘર નં. ૫૧૯ નો ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની અસલ પહોંચ
૯	૧૨૦	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના પંચાયતના વેરા ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૦	૧૨૧	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૧	૧૨૨	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૨	૧૨૩	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૩	૧૨૪	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૪	૧૨૫	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૫૧૯ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૫	૧૨૬	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૪૧ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયતમાં ઘરવેરો ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૬	૧૨૭	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૬ વાળી મિલકતના ગ્રામ પંચાયતમાં ઘરવેરો ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૭	૧૨૮	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયતમાં ઘરવેરો ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૮	૧૨૯	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયતમાં ઘરવેરો ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૧૯	૧૩૦	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૨૦	૧૩૧	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪, ૬૩૬ વાળી મિલકતના ગ્રામ પંચાયત વેરા ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૨૧	૧૩૨	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૪૧, ૬૩૪ તથા ૬૩૬ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની પહોંચ
૨૨	૧૩૩	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા

		ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની પહોંચ
૨૩	૧૩૪	મોજે કેસલીના ઘર નં. ૬૩૪ વાળી મિલકતના ગ્રામપંચાયત વેરા ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની અસલ પહોંચ
૨૪	૧૩૫	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૫૨ વાળી મિલકતનું જમીન મહેસુલ ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૨૫	૧૩૬	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૫૨ વાળી મિલકતનું શિક્ષણ ઉપકર ભર્યા અંગેની અસલ પહોંચ
૨૬	૧૩૭	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૫૨ વાળી મિલકતનું જમીન મહેસુલ ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની પહોંચ
૨૭	૧૩૮ થી ૧૪૭	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૭૪ વાળી મિલકતનું જમીન મહેસુલ ભર્યાની અસલ પહોંચ
૨૮	૧૪૮ થી ૧૫૫	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૭૪ વાળી મિલકતનું શિક્ષણ ઉપકર ભર્યાની અસલ પહોંચ
૨૯	૧૫૬ થી ૧૬૪	મોજે કેસલીના ખાતા નં. ૧૭૪ વાળી મિલકતનું જમીન મહેસુલ ઉપરનો ઉપકર ભર્યા બદલની અસલ પહોંચ
૩૦	૧૬૫ થી ૧૮૮	મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીમાં આવેલ દાવાવાળી મિલકતનું વીજ-વપરાશ અંગેનું બીલ
૩૧	૧૮૯ થી ૨૦૦	ધી એગ્રો.પ્રો.મા. કમિટિ ગણદેવી-બીલીમોરામાં ચીકુના માલ વેચ્યા અંગેની પહોંચ
૩૨	૨૦૧ થી ૨૧૬	ખેતી વિકાસ સેવા સહકારી મંડળી લિ.માં આપેલ માલની પહોંચ
૩૩	૨૧૭	વેચાણ દસ્તાવેજ અસલ
૩૪	૨૧૮	સમાધાન પત્ર અસલ
૩૫	૨૧૯	નવું શેરડી વાવેતર માપણી ફોર્મની અસલ
૩૬	૨૨૦ થી ૨૨૪	શેરડી વાવેતર મંજૂરી પત્રકની અસલ
૩૭	૨૨૫	કાશીબેન ભાણાભાઈ પટેલના મરણના દાખલાની ખરી નકલ
૩૮	૨૨૬	ભાણાભાઈ બાબરભાઈના મરણના દાખલાની ખરી નકલ

પ્રતિવાદી તરફે ઉપરોક્ત મુજબ પુરાવો રજુ થયા બાદ અન્ય કોઈ પુરાવો રજુ કરેલ નથી અને પ્રતિવાદી નં.૧ તરફે આંક-૨૩૦ અને પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ તરફે આંક-૨૩૨ થી કલોઝીંગ પુરશીશ રજુ થયેલ છે.

(૫)...વાદી તરફે વિ.વ.શ્રી આર. જે. દેસાઈ તરફથી મૌખિક દલીલમાં જણાવેલ છે કે, વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ના સગા ભાઈઓ છે. પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ના વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના બહેનો છે. એ રીતે પક્ષકારો અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબના સભ્યો છે. પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબના મૂળ પુરુષ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલના હતા. તેઓ પક્ષકારોના પિતા થતા હતા. તેઓનું અવસાન સને ૨૦૦૧ના સમયે થવા પામેલ છે અને ત્યારબાદ મરહૂમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલના વિધવા અને પક્ષકારોના માતૃશ્રી કાશીબેન ભાણાભાઈ પટેલનું અવસાન પણ સને ૨૦૦૨ ના અરસામાં થયેલું. તેઓ બંને બીનવસિયત અવસાન પામેલા. દાવાવાળી મિલકતનો વહીવટ વાદીની સંમતિ અને તેમની સુચના મુજબ પ્રતિવાદી નં.૧ના કરતા આવેલ હતા. પ્રતિવાદી નં.૩ અને ૪ ના વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના સગા બહેનો થાય છે. તેઓ દાવાવાળી મિલકતમાં તેમને મળવાપાત્ર હિસ્સો મેળવવા માગતા નથી અને વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ના હિસ્સે આવે તે રીતે વહેંચણ કરવામાં આવે તો તેઓને વાંધો નથી એવી તેઓની સંમતિ છે અને દાવાવાળી મિલકતના વહેંચણ અંગે એક લખાણ પણ તૈયાર કરવામાં આવેલ. તે રીતે તૈયાર કરેલ વહેંચણ લેખ ઉપર તેઓએ સહી કરેલી હતી, પરંતુ વહેંચણ લેખનો કદીપણ સ્થળ ઉપર અમલ થવા પામેલ નથી અને આજદિને પણ પ્રતિવાદી નં.૧ નાએ વાદીને તેમના કાયદેસરના હિસ્સા મુજબ કે તેઓના જણાવ્યા પ્રમાણેના વહેંચણ મુજબનો કોઈ હદહુદથી હિસ્સો અલગ પાડી વાદીને કબજો સુપરત કરેલો નથી. દાવાવાળી મિલકતો પૈકીની બ્લોક નં. ૧૦૫૫ તથા ૧૦૫૭ વાળી મિલકતો વાદીના કાકા છનાભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે, જ્યારે બ્લોક નં. ૧૮૬૪

અને ૧૦૬૫ વાળી મિલકતો વાદીના કાકા ડાહ્યાભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે, જ્યારે બ્લોક નં. ૧૦૬૭ વાળી મિલકત વાદીના કાકા વલ્લભભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં ચાલી આવેલ મિલકત છે. જ્યારે બ્લોક નં. ૯૧૯ અને ૯૨૧ વાળી મિલકતોમાં પક્ષકારો તથા તેમના કાકાઓના રહેણાંકના મકાનો ચાલી આવેલા છે. જો પ્રતિવાદી નં.૧ના તેમની રજૂઆત અને ધમકી મુજબ કોઈ ત્રાહિત વ્યક્તિ સાથે દાવાવાળી મિલકત સંબંધે કબજા ચા ટ્રાન્સફર સંબંધેના કહેવાતા હકકો બેઠા કરે કરાવે તો તેવા પ્રસંગોએ વાદીના દાવાવાળી મિલકત સંબંધેના દિવાની હકકોને વિપરીત અસર થાય એમ છે અને જેનું વળતર વાદીને નાણાંથી પણ મળી શકે એમ નથી, અને તેમ થાય તો વધુ દાવાદુવીમાં ઉતરવું પડે તેમ છે. મનાઈ હુકમ આપવામાં આવે તો પ્રતિવાદી નં.૧ને કોઈ નુકસાન જાય તેમ નથી. આમ, વાદીએ તેમનો દાવો મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાથી પુરવાર કરેલો હોય દાવો મંજૂર કરવા જણાવેલ છે.

(૬)...પ્રતિવાદી નં.૧ તરફે વિ.વ.શ્રી બી. સી. સુથાર તરફથી મૌખિક દલીલમાં જણાવેલ છે કે, વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ના સગપણે સગા ભાઈઓ થાય છે અને પ્રતિવાદી નં.૨, ૩ ના તેઓની સગી બહેનો થાય છે, તે સંબંધે વાદ નથી. પરંતુ વાદી પ્રતિવાદીઓ વચ્ચે અવિભક્ત હિંદુ કુટુંબના સભ્ય હોવાની હકીકત ખરી નથી. દાવાવાળી મિલકતમાં જે-તે પક્ષકારોનો હકક, હિસ્સો ચાલી આવેલ છે તે બાબતે વાદીએ મૌન સેવેલ છે. મોજે કેસલી, તા.ગણદેવીના બ્લોક નં. ૬૯૬ કે જે એકત્ર કુટુંબની મિલકત છે તેનો ઉલ્લેખ કરેલ નથી. તેમાં મરહૂમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈની શાખાનો ૧/૪ હિસ્સો છે. તે મિલકતનો મનાઈ અરજીમાં ઉલ્લેખ કરેલ નથી, તેમજ દાવામાં જણાવેલ મિલકતો પૈકી બ્લોક નં. ૯૨૧માં રહેણાંકનું ઘર આવેલ છે, તેમાં વાદી રહે છે. તે મિલકતનો પણ વાદીએ ઉલ્લેખ કરેલો નથી. તમામ મિલકત સંયુક્ત કુટુંબની હોવાનું

જણાવ્યું છે તે વાત ખરી નથી. વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ કૌટુંબિક વ્યવસ્થાનું લખાણ ચાને સમાધાન પત્રને વહેંચણાનો લેખ જણાવે છે તે કાયદેસરનો લેખ નથી. તેમાં પ્રતિવાદી નં.૨-૩નાએ સહી કરેલી નથી. ખરી હકીકત એવી છે કે, વાદીએ નિ. ૩/૨૭ થી વહેંચણા અંગેના કરારની નકલ રજૂ કરેલ છે. તે મુજબ વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે વહેંચણા કરવામાં આવેલ છે અને તે મુજબનો પ્રતિવાદી નં.૧ના હિસ્સે આવેલ મિલકતનો કબજો સંભાળી લીધેલ છે. તેમાં તેઓ શેરડીનું તુલ કરતા આવેલા છે. આંબાની કલમો ઉગાડેલ છે. વાદીએ મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક નં. ૬૯૦ તથા ૬૯૬ ની મિલકતો કે જે તેમના મરહૂમ પિતા બાબરભાઈ નારણભાઈના નામે ચાલે છે અને જે ખાતા નં. ૧૫૨થી નોંધાયેલ છે તે મિલકતો દાવામાં જણાવેલ નથી. મોજે કેસલી, તા. ગણદેવીના બ્લોક નં.૧૧૯૯, ૧૨૦૦, ૧૦૮૬, ૧૧૭૫, ૧૨૧૫ માં શેરડીનું તુલ કરતા આવેલા છે અને દાવાવાળી જમીનોનું મહેસુલ, શિક્ષણ ઉપકર વિગેરે વાદી ભરતા આવેલા છે.

જ્યારે પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ તરફે વિ.વ.શ્રી એચ. કે. કશ્યપ તરફથી મૌખિક દલીલમાં જણાવેલ છે કે, આ કામના વાદી તેમના સગા ભાઈ થાય છે અને પ્રતિવાદી નં.૧ પણ તેમના સગા ભાઈ થાય છે, અને પ્રતિવાદી નં.૩ ના ગજીબેન તેમના બહેન થાય છે. તેમનું સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબ ચાલી આવેલ છે, અને કુટુંબના મૂળ પુરુષ તેમના પિતા ભાણાભાઈ બાબરભાઈના હતા અને તેઓનું અવસાન સને ૨૦૦૧ માં થવા પામેલ અને માતૃશ્રી કાશીબેન સને ૨૦૦૨ માં બીનવસિયત અવસાન પામેલા. પ્રતિવાદી નં.૩ ના તેમને મળવાપાત્ર હિસ્સો મેળવવા માગતા ન હોવાની હકીકત ખરી નથી. વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે જો દાવાવાળી મિલકતો સંબંધે વહેંચણાનો કોઈ લેખ થયેલ હોય તો તેવો લેખ કાયદેસરનો નથી. દાવાવાળી મિલકતમાં તેમનો કાયદેસરનો હિસ્સો ચાલી આવેલો છે. છતાં પણ તે હિસ્સો તેમને આપવામાં આવેલ નથી, અને વહેંચણા લેખ ઉપર તેમની સહી નથી. દાવાવાળી મિલકત પૈકીની બ્લોક નં. ૧૦૫૫ તથા ૧૦૫૭ વાળી

મિલકતો તેમના કાકા છગનભાઈ પટેલના કબજા વહીવટમાં તથા બ્લોક નં. ૧૯૬૪ અને ૧૦૬૫ વાળી મિલકતો તેમના કાકા ડાહ્યાભાઈના કબજામાં ચાલી આવેલાની અને બ્લોક નં. ૧૦૬૭ વાળી મિલકત તેમના કાકા વલ્લભભાઈ પટેલના કબજે ચાલી આવેલાની હકીકત સંબંધે વાદ નથી અને બ્લોક નં. ૯૧૯ તથા ૯૨૧ વાળી મિલકતમાં વાદી તથા પ્રતિવાદીઓ તથા તેમના કાકાઓના મકાનો ચાલી આવેલ છે. દાવા અરજમાં જણાવેલ મિલકતમાં પ્રતિવાદીનો કાયદેસરનો રૂપ ટકા જેટલો એટલે કે ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ છે, જે હદહુદથી છૂટો પાડી તેનો કબજો પ્રતિવાદીને સુપરત થઈ આવે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા મે. કરશોજી. સબબ, પ્રતિવાદીએ દાદ માગેલ છે કે, દાવાવાળી મિલકતની યથાવત પરિસ્થિતિ દાવાનો આખરી નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી આ દાવાના પક્ષકારો જાળવી રાખે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા તથા જવાબમાં જણાવ્યા પ્રમાણે દાવાવાળી મિલકતમાં પ્રતિવાદીનો ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ હોવાનું ઠરાવી તે રીતે તેમના ૧/૪ હિસ્સાની મિલકતો હદહુદથી છૂટો પાડી તેનો પ્રત્યક્ષ કબજો પ્રતિવાદીને સુપરત થઈ આવે તેવો જરૂરી હુકમ કરવા દાદ માગેલ છે. આમ, વાદીનો દાવો રદ થવાને પાત્ર છે.

(૭)...બંને પક્ષોના પક્ષ નિવેદનના આધારે દાવાના નિર્ણય માટે નીચે મુજબના મુદ્દાઓ આંક-૪૯ થી મારા પુરોગામી ન્યાયાધીશશ્રી તરફથી ઘડવામાં આવેલ છે.

- (૧) શું વાદી પુરવાર કરે છે કે, તેઓ અને પ્રતિવાદીઓ હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબના સભ્યો છે ?
- (૨) શું વાદી પુરવાર કરે છે કે, દાવાવાળી મિલકત હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબની મિલકત છે ?
- (૩) શું વાદી પુરવાર કરે છે કે, પ્રતિવાદી નં.૧ એ વાદીને એક તૈયાર વહેંચણા લેખ ઉપર સહી કરાવેલી જેનું સ્થળ ઉપર ક્યારેય અમલ થયેલ નથી ?

- (જ) શું વાદી પુરવાર કરે છે કે, દાવાવાળી મિલકત સંબંધે વાદી પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ લખાણ ગેરકાયદેસર છે ?
- (પ) શું વાદી પુરવાર કરે છે કે, દાવાવાળી મિલકતમાં તેમનો ૧/૪ હિસ્સો કાયદેસરનો છે ?
- (ડ) શું વાદી દાવામાં માંગ્યા મુજબની દાદ મેળવવા હકકદાર છે ?
- (ઢ) શું હુકમ અને હુકમનામું ?

(૮)...મુદદાઓના મારા નિર્ણયો નીચે મુજબ છે.

- (૧) નકારમાં
- (૨) નકારમાં
- (૩) નકારમાં
- (૪) હકારમાં
- (૫) હકારમાં
- (૬) અંશતઃ હકારમાં
- (૭) આખરી હુકમ મુજબ.

—: કારણો :-

(૯).. મુદદા નં.૧ થી ૬ :-

કેસના ન્યાયિક નિર્ણય માટે કારણોની ચર્ચા કરતા પહેલા અત્રે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ નામદાર વડી અદાલતના દિવાની કેસોમા પુરાવાની સાબીતી અંગેના કેટલાક ચૂકાદાઓ તથા કાયદાકીય જોગવાઈ ની ચર્ચા હાલના કેસની હકીકતના સંદર્ભે કેસના ન્યાયિક નિર્ણય માટે કરવી જરૂરી જણાતી હોય ન્યાયિક સરળતા ખાતર તેને અહીં નીચે મુજબ ચર્ચા કરેલ છે.

(૯.૧).. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે " ધી સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન એન્ડ અધર્સ વિ. હીમસીદ" સીવીલ અપીલ નં. ૩૩૪૦/૨૦૨૦ ના ચુકાદા માં પેરા નં. ૨૯ માં નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો પ્રતિપાદીત કરેલ છે.

On a 'preponderance of probabilities'

"...29 In *M. Siddiq v. Suresh Das*⁶, a Constitution Bench of this Court has described the standard of 'preponderance of probabilities' in the following terms:

"720. The court in a civil trial applies a standard of proof governed by a preponderance of probabilities. This standard is also described sometimes as a balance of probability or the preponderance of the evidence. Phipson on Evidence formulates the standard succinctly: If therefore, the evidence is such that the court can say "we think it more probable than not", the burden is discharged, but if the probabilities are equal, it is not. [Phipson on Evidence.] In *Miller v. Minister of Pensions* [*Miller v. Minister of Pensions*, (1947) 2 All ER 372], Lord Denning, J. (as the Master of Rolls then was) defined the doctrine of the balance or preponderance of probabilities in the following terms: (All ER p. 373 H) "(1) ... It need not reach certainty, but it must carry a high degree of probability. Proof beyond reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour which can be dismissed with the sentence, "of course it is possible,

but not in the least probable" the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing short of that will suffice." (emphasis supplied)

721. The law recognises that within the standard of preponderance of probabilities, there could be different degrees of probability. This was succinctly summarised by Denning, L.J. in *Bater v. Bater* [*Bater v. Bater*, 1951 P 35 (CA)], where he formulated the principle thus: (p. 37) "... So also in civil cases, the case must be proved by a preponderance of probability, but there may be degrees of probability within that standard. The degree depends on the subject-matter." (emphasis supplied)...."

નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે હાલમાં " ડાયરેક્ટર જનરલ ઓફ પોલીસ રેલ્વે પ્રોટેક્શન ફોર્સ એન્ડ અર્ધર્સ વિ. રાજેન્દ્રકુમાર દુબે" કે જે સીવીલ અપીલ નં.3૮૨૦/૨૦૨૦ ના કામે નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો પ્રતિપાદીત કરેલ છે.

12.1"....The standard of proof is hence not the strict standard which governs a criminal trial, of proof beyond reasonable doubt, but a civil standard governed by a preponderance of probabilities. Within the rule of preponderance, there are varying approaches based on context and subject..."

(૯.૨).. દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા:

વધુમાં આ તબક્કે અહીં દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન સંબંધે નામદાર આંધ્રપ્રદેશ વડી અદાલતે " પી. મધુસુધનરાઓ વિ. એલટી. કોલ. રવીમાનન અને બીજાઓ" સીવીલ રીવીઝન પીટીશન નંબર. ૪૫૧૫/૨૦૧૪ ના કામે આપેલ ચુકાદાના પેરા નં.૨૬ અને ૨૭ ની ચર્ચા અહીં કરવી જરૂરી જણાતી હોય ન્યાયીક સરળતા ખાતર તેને અહીં રજૂ રાખેલ છે. "...26. It is clear

that the Court has to ascertain the intention of the parties based on the language used in the document. Time and again, the Court have laid down certain principles to interpret any document or clauses therein. In fact there are no statutory rules to interpret any document. But based on the settled principles, the Courts are interpreting the documents and any conditions contained therein. Rules of interpretation are mere working rules or as guidelines and are not binding on the Courts of law. Yet, they have some sanctity as they have been deduced from judicial decision over the years. It is found listed in Odgers Construction of Deeds and Statutes, used the listed rules by the Courts and they have acquired respectability. **The Supreme Court in Delhi Development Authority v. Durga Chand** has also noticed Orders Rules and quoted them with approval and as the observation of the Supreme Court have the force of law of the land, it may be taken Odgers Rules (known as golden rules of interpretation) have been judicially recognized and may be adopted as Rules for interpretation of the documents in India. These Rules are listed hereunder:

1. The meaning of the document or of a particular part of it is therefore to be sought for in the document itself.
2. The intention may prevail over the words used
3. words are to be taken in their literal meaning
4. literal meaning depends on the circumstances of the parties
5. When is extrinsic evidence admissible to translate the language?
6. Technical legal terms will have their legal meaning.

7. *Therefore the deed is to be construed as a whole. Apart from the said seven rules listed by Odger, it would be convenient to list the following rules for the sake of convenience are called additional rules and given number in continuation:*

8. *Same words to be given the same meaning in the same contract.*

9. *Harmonious construction must be placed on the contract as far as possible. However, in case of conflict between earlier or later clauses in a contract, later clauses are to be preferred to the earlier; while in a will, earlier clause is to be preferred to the later.*

10. *Contra Proferendum Rule-If two interpretations are possible, the one favourable to the party who has drafted the contract and the other against him, the interpretation against that party has to be preferred.*

11. *If two interpretation of a contract are possible the one which helps to make the contract operative to be preferred to the other which tends to make it inoperative*

12. *In case of conflict between printed clauses and typed clauses, type clauses are to be preferred. Similarly, in conflict between printed and hand written clauses, hand written clauses are to be preferred and in the event of conflict between typed and hand written clauses, the hand written calluses are to be preferred*

13. *the special will exclude the general*

14. *Rule of expression unius est exclusion alterius*

15. *Rule of noscitur a sociss*

16. *Ejusdem generic rule will apply both the contract and statute*

17. place of Punctuation in interpretation of documents

27. From the Rules stated above, when the language used in a document is unambiguous conveying clear meaning, the Court has to interpret the document or any condition therein taking into consideration of the literal meaning of the words in the document. When there is ambiguity, the intention of the parties has to be looked into. Ordinarily the parties use apt words to express their intention but often they do not. The cardinal rule again is that, clear and unambiguous words prevail over the intention. But if the words used are not clear or ambiguous, intention will prevail. The most essential thing is to collect the intention of the parties from the expressions they have used in the deed itself. What if, the intention is so collected will not secure with the words used. The answer is the intention prevails. Therefore, if the language used in the document is unambiguous, the words used in the document itself will prevail but not the intention...."

ઉપરોક્ત ચુકાદામાં નામદાર વડી અદાલતે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના "દિલ્હી ડેવલોપમેન્ટ ઓથોરીટી વિ. દુર્ગચંદ" ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને દસ્તાવેજી પુરાવાનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરેલ છે તે મુજબ ઉપર જણાવેલ નિયમોમાંથી જ્યારે કોઈ દસ્તાવેજમાં વપરાયેલી ભાષા સ્પષ્ટ અર્થ દર્શાવતી હોય, ત્યારે કોર્ટે દસ્તાવેજમાં શબ્દોના શાબ્દિક અર્થને ધ્યાનમાં રાખીને દસ્તાવેજ અથવા તેમાં કોઈ સ્થિતીનો અર્થઘટન કરવો પડે છે. જ્યારે અસ્પષ્ટતા હોય છે, ત્યારે પક્ષકારોનો હેતુ ધ્યાનમાં લેવાનું રહે છે. સામાન્ય રીતે પક્ષકારો પોતાનો ઉદ્દેશ વ્યક્ત કરવા માટે યોગ્ય શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે પરંતુ ઘણી વાર તેઓ તેમ કરતા નથી તે વખતે ફરીથી

કાયદાનો મુખ્ય નીચમ ધ્યાને લેવાનું રહે છે. પક્ષકારોના હેતુ પર સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ શબ્દો ઉપરવટ રહે છે, પરંતુ વપરાયેલ શબ્દો અસ્પષ્ટ અને સંદિગ્ધ હોય તો પક્ષકારોનો હેતુ ઉપરવટ રહે છે. સૌથી આવશ્યક બાબત એ છે કે, દસ્તાવેજ માં જાહેર કરેલ અભિવ્યક્તિઓ પરથી પક્ષકારોને હેતુ જાણવાનો રહે છે. તેથી જો દસ્તાવેજ માં વાપરેલ ભાષા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ હોય ત્યારે પક્ષકારોના હેતુ પર દસ્તાવેજમાં વપરાયેલ શબ્દો ઉપરવટ રહે છે. વધુમાં ભારતીય પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૩ મુજબ તે બધા દસ્તાવેજો કે જે નિરીક્ષણ માટે કોર્ટ સમક્ષ રજૂ થાય તેવા દસ્તાવેજોને દસ્તાવેજી પુરાવા કહેવાય. વધુમાં ભારતીય પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૬૧ મુજબ દસ્તાવેજ માંની વિગતો પ્રાથમિક અથવા ગૌણ પુરાવા ધ્વારા સાબીત થવી આવશ્યક છે તેથી કોઈ પણ દસ્તાવેજના નિર્ણય માટે તે દસ્તાવેજ પુરાવા અધીનીયમની જોગવાઈ મુજબ તે પુરવાર થયેલ હોવું જોઈએ. દસ્તાવેજી પુરાવાના કીસ્સામાં સુસંગતતા, સ્વીકૃતિ અને સાબીત થયેલ એટલે કે દસ્તાવેજનું અમલ, દસ્તાવેજ માં દર્શાવેલ વિગતો ની સાબીતી બંને એક સાથે ધ્યાને લેતા સાબીતી અંગેનો નિર્ણય થઈ શકે.

(૯.૩).. આમ, ઉપરોક્ત નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ નામદાર વડી અદાલતના ચૂકાદાઓ ધ્યાને લેતાં, દિવાની કાયદાનો એ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે દિવાની દાવામાં પુરાવાનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટી ના સિદ્ધાંત પર આધાર રાખવાનો છે. આ ધોરણને કેટલીકવાર સંભાવનાના સંતુલન અથવા પુરાવાની પ્રગતિ તરીકે પણ વર્ણવવામાં આવે છે. જો પુરાવાનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે કોર્ટ ને એમ લાગે કે અમુક હકીકત તેના કરતા વધુ સંભવિત છે કે નથી. વધુમાં દિવાની દાવામાં પક્ષનિવેદન એ ખુબજ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે અને તે એક મકાન ના નિર્માણમાં પાયાનું જેટલું મહત્વ

હોય છે તેટલુ જ મહત્વ ધરાવે છે. જો એક વ્યક્તિ પાયા વ્યવસ્થિત રીતે બનાવે તો તે પાયા પર તે બહુમાળી મકાન બનાવી શકે છે અને જો પાયા યોગ્ય રીતે બનાવવામાં ન આવેલ હોય તો મકાન ગમે તે તબક્કે પડી જવાની શક્યતા રહેલી છે. પક્ષનિવેદન કરતી વખતે પક્ષકારે તમામ પ્રકારની જરૂરી સાવચેતી રાખવાની રહે છે. પક્ષકારે પાતે કરેલ પક્ષ નિવેદનની બહાર જવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં અને પોતે પક્ષનિવેદનમાં કરેલ સ્વીકૃતીને પરત ખેંચવાની પણ પરવાનગી આપી શકાય નહીં. જ્યાં સુધી પક્ષકાર સદર દાદ મેળવવા માંગતા નથી તેવું ન જણાવે ત્યાં સુધી પક્ષનિવેદન ચાલુ જ માનવામાં આવે. વાદીનો કેસ પુરવાર કરવાનો પુરાવાનો બોજો હંમેશા વાદી પર રહેલ છે કારણકે વાદી ત્યારે જ માંગેલ દાદ મેળવવા હક્કદાર રહે છે જ્યારે તે સફળ થાય. વધુમાં વાદી પર પુરાવાનો બોજો રાખવાનું બીજું કારણ એ છે કે હંમેશા જે વ્યક્તિ અમુક હકીકતોના અસ્તિત્વ હોવાનું જણાવતી હોય તે વ્યક્તિએ આવી હકીકતનું અસ્તિત્વ હોવાનું પુરવાર કરવાનું રહે છે.

(૯.૪).. ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ સાબીતીના બોજાની જોગવાઈ ધ્યાને લઈ તથા ઉપરોક્ત ચુકાદાઓના નામદાર વડી અદાલત તરફથી પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ સિદ્ધાંતો ધ્યાને લઈ દાવાની હકિકત અને દાવાના કામે રજુ પુરાવાઓની ચર્ચા કરવામાં આવે તો વાદી તરફથી તેમની દાવા અરજી તથા આંક-૬૨ થી રજુ સોગંદઉપરના પુરાવામાં વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ સગા ભાઈઓ તથા પ્રતિવાદી નં.૨ અને ૩ તેમના સગા બહેનો હોવાની તથા પક્ષકારો હિન્દુ કોળી પટેલ જ્ઞાતીના હોવાની તથા તેઓ હિન્દુ ધર્મ પાળતા હોય પક્ષકારો અવિભક્ત હિન્દુ કુટુંબના સભ્યો હોવાની તથા દાવાવાળી ખેતીની તથા રહેણાંકની મિલકતો તેઓની સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબની ચાલી આવેલ હોવાની

તથા પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબના મુળ પુરુષ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલનાઓ હતા અને તેઓ પક્ષકારોના પિતા થતા હતા અને તેઓનું અવસાન સને ૨૦૦૧ ના સમયે થવા પામેલ અને ત્યારબાદ તેમની વિધવા અને પક્ષકારોની માતા કાશીબેન ભાણાભાઈ પટેલ પણ સને ૨૦૦૨ ના અરસામા અવસાન પામેલ હોવાની તથા પક્ષકારોના માતાપિતા બિનવસીયત અવસાન પામેલ હોય અને તેઓના અવસાન બાદ તેમના નામે ચાલી આવેલ મિલકતોની વારસાઈ કરવામા આવેલ અને તે અંગે ગામ નમુના નં.૬ મા નોંધ નં.૧૭૬૨ થી નોંધ થયેલ છે.આમ પક્ષકારો સિવાય અન્ય કોઈ વારસદારો ન હોય તે રીતે પક્ષકારોના સંયુક્ત અવિભક્ત કુટુંબના નામે કબજેદાર તરીકે મિલકત નોંધાયેલ હોવાની હકિકત જણાવેલ છે.

જ્યારે આ કામના પ્રતિવાદી નં.૧ નાઓ તરફથી તેમના દાવા અરજીના આંક-૧૯ ના લેખિત જવાબ તથા આંક-૧૦૩ ના પુરાવામા વાદી તેમના સગાભાઈ તથા પ્રતિવાદી નં.૨ અને પ્રતિવાદી નં.૩ નાઓ તેમની સગી બહેનો હોવાની તથા તેઓ હિન્દુ ધર્મ પાળતા હોવાની તથા તેઓ સારા નરસા પ્રસંગોએ હિન્દુ ધર્મ અને રિવાજ મુજબની વીધીઓ કરતા આવેલ હોવાની હકિકત સ્વીકારેલ છે જ્યારે તેઓ હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબના સભ્ય હોવાની તથા દાવાવાળી મિલકતો તેઓ પક્ષકારોની હિન્દુ અવિભક્ત કુટુંબની મિલકત હોવાની હકિકતનો ઈન્કાર કરેલ છે. જ્યારે પ્રતિવાદી નં.૨ તથા પ્રતિવાદી નં.૩ તરફથી વાદીના દાવાની હકિકતને સમર્થનકારી જવાબ રજુ કરેલ છે.

બંને પક્ષકારો તરફેની હકિકત તથા પુરાવા ધ્યાને લેતા આ કામના પક્ષકારો હિન્દુ હોવાની તથા પક્ષકારો કૌટુંબીક રીતે જોડાયેલ હોવાની તથા હિંદુ

રીત રિવાજ અને પ્રથા થી જોડાયેલ હોય હિંદુ લો મા આપવામા આવેલ જોગવાઈ ધ્યાને લેવામાં આવે તો.....

Hindu Undivided family ,an HUF is a family consisting of lineal descendants from a common ancestor. It includes their wives and unmarried daughters. A Hindu Undivided Family cannot be created under a contract. It is created automatically in a Hindu family.

STATE OF GUJARAT & 1. Versus SHIVARJSINH HARISHCHANDRASINH & 2 SPECIAL CIVIL APPLICATION NO. 13510 of 2017.

61 It is not in dispute that the parties are Hindus and residents of Gujarat and are governed by the Mitakshara School. Under the Hindu Law, the coparcenary and H.U.F connotes two different bodies and are not synonym of eac other. A Hindu Undivided Family or a joint Hindu Famil consists of all persons linearly descendant from commo ancestor and includes their wives and married daughters. A daughter ceases to be a member of her father's family, on marriage when she becomes member of her husband's family. In that sense, a married daughter is not a member of Hindu Undivided Family of his father.

આમ આ હિંદુ લો ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતા સદર દાવાની ચર્ચા કરવામા આવે તો પક્ષકારો હિંદુ જ્ઞાતીના હોય અને ગુજરાત રાજ્યના રહીશ હોય તેઓને મીતાક્ષરા સ્કુલ તેઓને લાગુ પડે છે. આ કામના પક્ષકારો વચ્ચે કોન્ટ્રાક્ટ ન હોવા છતા તેઓ એક જ પુર્વ જ ના સીધી લીટીમા આવનાર કુટુંબીજનો હોવાની હકિકત જણાય આવે છે. પરંતુ આ કામના પ્રતિવાદી નં.૨ તથા પ્રતિવાદી નં.૩ પરણિત હોય તેઓ તેમના પિતાના હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબના સભ્યો રહેતા ન હોય જે સંજોગોમા પક્ષકારો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબના સભ્યો હોવાની હકિકત

માનવાને કારણ બનતુ ન હોય મુદદા નં.૧ નો જવાબ **નકારમાં** ઠરાવવામા આવે છે.

(૯.૫).. વાદી તરફથી તેમની દાવા અરજીમા દાવા અરજીમા જણાવેલ મિલકતો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબની મિલકત હોવાની હકિકત જણાવેલ છે. આ કામના પક્ષકારો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબના સભ્યો હોવાની હકિકત આ કામે જણાય આવતી હોય પરંતુ આ કામની દાવાવાળી મિલકતો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબની મિલકત છે કે કેમ તે અંગેની ચર્ચા કરતા અગાઉ નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટ તરફથી તેમના ચુકાદામા પ્રસ્થાપિત કરેલ સિધ્ધાંત ધ્યાને લેવુ જરૂરી છે.

Commissioner of Wealth Tax, Kanpur and Other]s v. Chander Sen and Others, (1986) 3 SCC 567 and Yudhishter v. Ashok Kumar, (1987) 1 SCC 204, and which state that inheritance by a person of a property from his paternal ancestors after 1956 results in the property being taken by the successor as a self- acquired property and not as an HUF property. **Only if a property is inherited by a person from his paternal ancestors prior to 1956, would the property be an HUF in the hands of the person who succeeds to the same.** The principles laid down by this Court the case of Surinder Kumar (supra) have been affirmed by the Division Bench of this Court in the case of Sagar Gambhir v. Sukhdev Singh Gambhir and Ors 241 (2017) DLT 98, and the relevant para of that judgment is para 10 and this para 10 which crystallizes the legal position of when an HUF comes into existence, and this para 10 reads as under:-

"10. In Chander Sen's case (supra), the Supreme Court held that after the promulgation of the Hindu Succession Act, 1956, the traditional view under the Hindu Law no longer remained the legal position. This decision was followed incase (supra) the Supreme Court held that after the promulgation of the Hindu Succession Act, 1956, the traditional view under the Hindu Law no longer remained the legal position. This decision was followed Yudhishter's

case (supra). We agree with the legal position noted by the learned Single Judge which flows out of the two decisions of the Supreme Court, which would be as under:-

"(i) If a person dies after passing of the Hindu Succession Act, 1956 and there is no HUF existing at the time of the death of such a person, inheritance of an immovable property of such a person by his successors-in-interest is no doubt inheritance of an 'ancestral' property but the inheritance is as a self-acquired property in the hands of the successor and not as an HUF property although the successor(s) indeed inherits 'ancestral' property i.e. a property belonging to his paternal ancestor.

(ii) The only way in which a Hindu Undivided Family/joint Hindu family can come into existence after 1956 (and when a joint Hindu family did not exist prior to 1956) is if an individual's property is thrown into a common hotchpotch. Also, once a property is thrown into a common hotchpotch, it is necessary that the exact details of the specific date/month/year etc. of creation of an HUF for the first time by throwing a property into a common hotchpotch have to be clearly pleaded and mentioned and which requirement is a legal requirement because of Order VI Rule 4 CPC which provides that all necessary factual details of the cause of action must be clearly stated. Thus, if an HUF property exists because of its such creation by throwing of self-acquired property by a person in the common hotchpotch, consequently there is entitlement in coparceners etc. to a share in such HUF property.

(iii) An HUF can also exist if paternal ancestral properties are inherited prior to 1956, and such status of parties qua the properties has continued after 1956 with respect to properties inherited prior to 1956 from paternal ancestors. Once that status and position continues even after 1956; of the HUF and properties existing; a coparcener etc. will have a right to seek partition of the properties.

(iv) Even before 1956, an HUF can come into existence even without inheritance of ancestral property from paternal ancestors, as HUF could have been created prior to 1956 by throwing of individual property into a common hotchpotch. If such an HUF continues even after 1956, then in such a case a coparcener etc of an HUF was entitled to partition of the HUF property."

10. In the present plaint, it is seen that the appellant/plaintiff has not made any averment whatsoever as to how the HUF came into existence i.e. whether the HUF came into existence because of inheritance by a person of the property from his paternal ancestors prior to 1956 or if the HUF was created after 1956 by throwing self- owned property into common hotchpotch.

Therefore, on vague averments, and by applying the ratio of the Division Bench of this Court in the case of Sagar Gambhir (supra) {para 10 (ii)} **it is held that the suit plaint completely lacks the requisite averments as to how an HUF would come into existence.** It has been consistently held that mere uttering a mantra of existence of an HUF is not enough as it has to be stated as to how the HUF came into existence and whether the same was prior to 1956 or post 1956. Accordingly, it is held that the trial court rightly rejected the suit on account of there not existing the requisite averments of a cause of action of the existence of an HUF.

આમ, નામદાર વડી અદાલત તરફથી સદર ચુકાદામા પ્રસ્થાપિત કરેલ સિદ્ધાંત સાથે પ્રવર્તમાન કેસની ચર્ચા કરવામા આવે તો વાદી તરફથી સદર દાવામા દાવાવાળી મિલકતો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબ (HUF)ની મિલકત હોવાની હકિકત દાવાની પ્લીડીંગ્ઝ તથા પુરાવામા જણાવેલ છે પરંતુ વાદી તરફથી તેમના દાવામા સદર દાવાવાળી મિલકતો વારસા અધિનીયમ ૧૯૫૬ પહેલાથી તેઓને પૈતૃક વારસામા મળેલ હોવાની તથા સદર મિલકતો હિંદુ અવિભક્ત

કુટુંબની મિલકતો હોવા સબંધી કોઈ પુરાવો આ કામે રજુ કરેલ ન હોય જે સંજોગોમા આ કામના વાદી તરફથી દાવાવાળી મિલકતો હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબ (HUF)ની મિલકત હોવાની હકિકત પુરવાર કરવામા સફળ રહેલ ન હોય મુદદા નં.૨ નો જવાબ **નકારમાં** ઠરાવવામા આવે છે.

(૯.૬).. વાદી તરફથી તેમની દાવા અરજીમા તેઓ કેટલાક વરસોથી યુ.એસ.એ. મુકામે સેટલ થયેલા છે અને દાવાવાળી મિલકતનો વહીવટ તેમની સંમતિ અને સુચના મુજબ પ્રતિવાદી નં.૧ ના કરતા આવેલ હતા અને આ કામના પ્રતિવાદી નં.૧ નાએ એપ્રિલ ૨૦૦૯ ના અરસામા વાદીને યુ.એસ.એ.થી ભારત દેશમા બોલાવેલા અને જણાવેલ કે તેમની બંને બહેનો મિલકતમા તેઓને મળવાપાત્ર હિસ્સો મેળવવા માંગતા નથી અને જો દાવાવાળી મિલકતો વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ ના હિસ્સે આવે તે રીતે વહેંચણ કરવામા આવે તો તેઓને વાંધો નથી કે વિરોધ નથી તેવી રજુઆત કરેલ અને પ્રતિવાદી નં.૧ ના તેમની રજુઆત મુજબ દાવાવાળી મિલકતના વહેંચણ અંગે એક લખાણ પણ તૈયાર કરીને લાવેલ અને મિલકતોનુ હદહુદથી વહેંચણ કરી હમોને જાણવવામા આવેલ મિલકત માલિક તરીકે હમારા કબજા વહીવટમા સુપરત કરવાની રજુઆત કરેલી અને જે રજુઆત મુજબ અમોએ સજ્જન વ્યક્તિઓના જણાવ્યા પ્રમાણે વહેંચણ અંગે સંમતિ કરેલ અને તેમા સહી કરેલ પરંતુ વહેંચણનો સ્થળ ઉપર વગડે અમલ થવા પામેલ નથી તેવી હકિકત જણાવેલ છે જ્યારે પ્રતિવાદી નં.૧ તરફથી તેમના દાવા અરજીના જવાબ તથા પુરાવામા તેઓ તરફથી તા.૯-૦૪-૨૦૦૯ ના વહેંચણ કરાર મુજબ તેઓના હિસ્સે આવેલ જમીનનો તેઓએ કબજો સંભાળી લીધેલ હોવાની તથા તેમા તેઓ શેરડીનુ તુલ કરતા આવેલ હોવાની હકિકત જણાવેલ છે. વધુમા પ્રતિવાદી નં.૧ તરફથી તેમના

દાવા જવાબ તથા પુરાવામા જણાવેલ છે કે વાદીને વહેંચણીમા અસંતોષ થતા વાદી અને તેમની વચ્ચે ૩૧-૧-૨૦૧૦ ના અરસામા ગામના આગેવાનો ૩૫૩ ફરી વહેંચણ થયેલ હોવાનો તથા તે વહેંચણ ઉપર વાદીએ તથા પ્રતિવાદી નં.૧ તથા ગામના આગેવાનોએ શાખ તરીકે સહીઓ કરેલ હોવાની હકિકત જણાવેલ છે.

આમ વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ તરફેની રજુઆત ધ્યાને લેતા આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે વહેંચણ કરાર થયેલ હોવાની હકિકત જણાય આવે છે. આ વહેંચણ કરાર આ કામે આંક-૯૦ તથા આંક-૯૧ થી રજુ થયેલ છે. વધુમા આ કામે વાદીની પ્રતિવાદી નં.૧ તરફે કરવામા આવેલ ઉલટતપાસમા આ કામના વાદી તરફથી ..... "એ વાત ખરી છે કે વહેંચણ થઈ ગયા બાદ પરસોતમભાઈએ તેમની જમીનમા આંબાની કલમો રોપેલી. એ વાત ખરી છે કે વહેંચણ થયા બાદ પરસોતમભાઈએ તેમની જમીનમા આંબાની કલમો રોપેલી. એ વાત ખરી છે કે વહેંચણ થયા બાદ પરસોતમભાઈને હિસ્સે આવેલ જમીનમા તેમણે ડેવલપમેન્ટ કરેલુ. "તેવી સ્પષ્ટ સ્વીકૃતિ કરેલ હોય જે વાદી તરફેની સ્વીકૃતિ ધ્યાને લેતા આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ વહેંચણી મુજબ વગડે તેની અમલવારી થયેલ હોવાની હકિકત માનવાને કારણ બનતુ હોય જે સંજોગોમા વાદી અને પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ વહેંચણનો વગડે અમલ થયેલ ન હોવાની વાદીની હકિકત પુરવાર કરવામા વાદી નિષ્ફળ ગયેલ હોય મુદદા નં.૩ નો જવાબ **નકારમાં** ઠરાવવામા આવે છે.

(૯.૭).. વાદી તરફથી દાવાવાળી મિલકતોમા તેઓને ૧/૪ હિસ્સો કાયદેસરનો હોવાની તથા તેઓ તથા પ્રતિવાદી નં.૧ વચ્ચે થયેલ લખાણ ગેરકાયદેસર હોવાની દાદ માંગવામા આવેલ છે. વાદી તરફેની રજુઆતના અનુસંધાને સદર કામે આંક-૯૦ તથા આંક-૯૧ થી વહેંચણ અંગેનુ લખાણ

વંચાણે લેવામા આવે તો તેમા આ કામના પ્રતિવાદી નં.૨ તથા પ્રતિવાદી નં.૩ કે જેઓ વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ ના સગા બહેનો છે તેઓની સહી નથી કે તેઓને સદર વહેંચણાથી કોઈ હિસ્સો આપવામા આવેલ હોય તેવી કોઈ હકિકત જણાતી નથી. વધુમા આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ તરફનો પુરાવો ધ્યાને લેતા પણ તેઓ તરફથી આ કામના પ્રતિવાદી નં.૨ તથા પ્રતિવાદી નં.૩ નાઓને કોઈ હિસ્સો આપેલ હોય કે તેઓએ દાવાવાળી મિલકતોમા પોતાનો હક્ક ઉઠાવી લીધેલ હોય કે પ્રતિવાદી નં.૨ તથા પ્રતિવાદી નં.૩નાઓનો દાવાવાળી મિલકતોમા કોઈ હક્ક કે અધિકાર ન હોવાની કોઈ હકિકત કે પુરાવો આ કામે રજુ કરેલ નથી. જે સંજોગોમા આ કામના પ્રતિવાદી નં.૨ અને પ્રતિવાદી નં.૩ નાઓ કે જેઓ મર્દુમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈના દિકરીઓ છે જેઓનો દાવાવાળી મિલકતોમા હક્ક કે અધિકાર છે કે કેમ તે અંગેની ચર્ચા કરવી જરૂરી છે જે અંગેની ચર્ચા કરતા અગાઉ હિન્દુ સક્સેશન એક્ટ ની કલમ-૬ અને કલમ-૮ ધ્યાને લેવી જરૂરી જણાતી હોય તેને અહી નીચે મુજબ રજુ રાખેલ છે.

6.Devolution of interest in coparcenary property.(1) On and from the commencement of the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005, in a Joint Hindu family governed by the Mitakshara law, the daughter of a coparcener shall,-(a) by birth become a coparcener in her own right in the same manner as the son;

(b) have the same rights in the coparcenary property as she would have had if she had been a son;

(c) be subject to the same liabilities in respect of the said coparcenary property as that of a son,

and any reference to a Hindu Mitakshara coparcener shall be deemed to include a reference to a daughter of a coparcener:

Provided that nothing contained in this subsection shall affect or invalidate any disposition or alienation including any partition or testamentary disposition of property which had taken place before the 20th day of December, 2004.

(2) Any property to which a female Hindu becomes entitled by virtue of sub-section (1) shall be held by her with the incidents of coparcenary ownership and shall be regarded, notwithstanding anything contained in this Act or any other law for the time being in force in, as property capable of being disposed of by her by testamentary disposition.

(3) Where a Hindu dies after the commencement of the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005, his interest in the property of a Joint Hindu family governed by the Mitakshara law, shall devolve by testamentary or intestate succession, as the case may be, under this Act and not by survivorship, and the coparcenary property shall be deemed to have been divided as if a partition had taken place and, - (a) the daughter is allotted the same share as is allotted to a son; (b) the share of the pre-deceased son or a pre-deceased daughter, as they would have got had they been alive at the time of partition, shall be allotted to the surviving child of such pre-deceased son or of such pre-deceased daughter; and (c) the share of the pre-deceased child of a pre-deceased son or of a pre-deceased daughter, as such child would have got had he or she been alive at the time of the partition, shall be allotted to the child of such pre-deceased child of the pre-deceased son or a pre-deceased daughter, as the case may be.

Explanation-

For the purposes of this sub-section, the interest of a Hindu Mitakshara coparcener shall be deemed to be the share in the property that would have been allotted to him if a partition of the property had taken place immediately before his death, irrespective of whether he was entitled to claim partition or not.

(4) After the commencement of the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005, no court shall recognise any right to proceed against a son, grandson or great-grandson for the recovery of any debt due from his father, grandfather or great-grandfather solely on the ground of the pious obligation under the Hindu law, of such son, grandson or great-grandson to discharge any such debt:

Provided that in the case of any debt contracted before the commencement of the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005, nothing contained in this sub-section shall affect-
(a) the right of any creditor to proceed against the son, grandson or great-grandson, as the case may be; or **(b)** any alienation made in respect of or in satisfaction of, any such debt, and any such right or alienation shall be enforceable under the rule of pious obligation in the same manner and to the same extent as it would have been enforceable as if the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005 had not been enacted.

Explanation-

For the purposes of clause (a), the expression "son", "grandson" or "great-grandson" shall be deemed to refer to the son, grandson or great-grandson, as the case may be, who was born or adopted prior to the commencement of the Hindu Succession (Amendment) Act, 2005.

(5) Nothing contained in this section shall apply to a partition, which has been effected before the 20th day of December, 2004.

Explanation-

For the purposes of this section "partition" means any partition made by execution of a deed of partition duly registered under the Registration Act, 1908 (16 of 1908) or partition effected by a decree of a court.

8. General rules of succession in the case of males. *The property of a male Hindu dying intestate shall devolve according to the provisions of this Chapter (a) firstly, upon the heirs, being the relatives specified in class I of the Schedule; (b) secondly, if there is no heir of class I, then upon the heirs, being the relatives specified in class II of the Schedule; (c) thirdly, if there is no heir of any of the two classes, then upon the agnates of the deceased; and (d) lastly, if there is no agnate, then upon the cognates of the deceased. (d) lastly, if there is no agnate, then upon the cognates of the deceased.*

વધુમાં આ તબક્કે અહીં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે "વિનીતા શર્મા વિ. રાકેશ શર્મા અને બીજાઓ " કે જે ૨૦૨૦(૩) જી.એલ.એચ. પાના નં.૭૨૬ માં પ્રસિધ્ધ થયેલ છે તે ચુકાદામાં પ્રતિપાદીત કરેલ સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેવા જરૂરી જણાતા હોય ન્યાયાધિક સરળતા ખાતર તેને અહીં રજૂ રાખેલ છે.

"63.Considering the principle of coparcenary that a person is conferred the rights in the Mitakshara coparcenary by birth, similarly, the daughter has been recognised and treated as a coparcener, with equal rights and liabilities as of that of a son. The expression used

in section 6 is that she becomes coparcener in the same manner as a son. By adoption also, the status of coparcener can be conferred. The concept of uncodified Hindu law of unobstructed heritage has been given a concrete shape under the provisions of section 6(1) (a) and 6(1)(b). Coparcener right is by birth. Thus, it is not at all necessary that the father of the daughter should be living as on the date of the amendment, as she has not been conferred the rights of a coparcener by obstructed heritage. According to the Mitakshara coparcenary Hindu law, as administered which is recognised in section 6(1), it is not necessary that there should be a living, coparcener or father as on the date of the amendment to whom the daughter would succeed. The daughter would step into the coparcenary as that of a son by taking birth before or after the Act. However, daughter born before can claim these rights only with effect from the date of the amendment, i.e., 9.9.2005 with saving of past transactions as provided in the proviso to section 6(1) read with section 6(5).

64. The effect of the amendment is that a daughter is made coparcener, with effect from the date of amendment and she can claim partition also, which is a necessary concomitant of the coparcenary. Section 6(1) recognises a joint Hindu family governed by Mitakshara law. The coparcenary must exist on 9.9.2005 to enable the daughter of a coparcener to enjoy rights conferred on her. As the right is by birth and not by dint of inheritance, it is irrelevant that a coparcener whose daughter is conferred with the rights is alive or not. Conferral is not based on the death of a father or other coparcener. In case living coparcener dies after 9.9.2005, inheritance is not

by survivorship but by intestate or testamentary succession as provided in substituted section 6(3).

In ref: Effect of enlargement of daughter's rights

65. Under the proviso to section 6 before the amendment made in the year 2005 in case a coparcener died leaving behind female relative of Class I heir or a male descendant claiming through such Class I female heir, the daughter was one of them. Section 6, as substituted, presupposes the existence of coparcenary. It is only the case of the enlargement of the rights of the daughters. The rights of other relatives remain unaffected as prevailed in the proviso to section 6 as it stood before amendment.

66. As per the Mitakshara law, no coparcener has any fixed share. It keeps on fluctuating by birth or by death. It is the said principle of administration of Mitakshara coparcenary carried forward in statutory provisions of section 6. Even if a coparcener had left behind female heir of Class I or a male claiming through such female Class I heir, there is no disruption of coparcenary by statutory fiction of partition. Fiction is only for ascertaining the share of a deceased coparcener, which would be allotted to him as and when actual partition takes place. The deemed fiction of partition is for that limited purpose. The classic Shastric Hindu law excluded the daughter from being coparcener, which injustice has now been done away with by amending the provisions in consonance with the spirit of the Constitution.

67. There can be a sole surviving coparcener in a given case the property held by him is treated individual

property till a son is born. In case there is a widow or daughter also, it would be treated as joint family property. If the son is adopted, he will become a coparcener. An adoption by a widow of a deceased coparcener related to the date of her husband's death, subject to saving the alienations made in the intermittent period.

In Ref. Acquisition of Rights in Coparcenary Property

68. It is by birth that interest in the property is acquired. Devolution on the death of a coparcener before 1956 used to be only by survivorship. After 1956, women could also inherit in exigencies, mentioned in the proviso to unamended section 6. Now by legal fiction, daughters are treated as coparceners. No one is made a coparcener by devolution of interest. It is by virtue of birth or by way of adoption obviously within the permissible degrees; a person is to be treated as coparcener and not otherwise.

69. The argument raised that if the father or any other coparcener died before the Amendment Act, 2005, the interest of the father or other coparcener would have already merged in the surviving coparcenary, and there was no coparcener alive from whom the daughter would succeed. We are unable to accept the submission because it is not by the death of the father or other coparcener that rights accrue. It is by the factum of birth. It is only when a female of Class I heir is left, or in case of her death, male relative is left, the share of the deceased coparcener is fixed to be distributed by a deemed partition, in the event of an actual partition, as and when it takes place as per the proviso to unamended section 6. The share of the surviving

coparcener may undergo change till the actual partition is made. The proviso to section 6 does not come in the way of formation of a coparcenary, and who can be a coparcener. The proviso to section 6 as originally stood, contained an exception to the survivorship right. The right conferred under substituted section 6(1) is not by survivorship but by birth. The death of every coparcener is inevitable. How the property passes on death is not relevant for interpreting the provisions of section 6(1). Significant is how right of a coparcener is acquired under Mitakshara coparcenary. It cannot be inferred that the daughter is conferred with the right only on the death of a living coparcener, by declaration contained in section 6, she has been made a coparcener. The precise declaration made in section 6 (1) has to be taken to its logical end; otherwise, it would amount to a denial of the very right to a daughter expressly conferred by the legislature. Survivorship as a mode of succession of property of a Mitakshara coparcener, has been abrogated with effect from 9.9.2005 by section 6(3)...."

*"....129. Resultantly, we answer the reference as under:
(i) The provisions contained in substituted Section 6 of the Hindu Succession Act, 1956 confer status of coparcener on the daughter born before or after amendment in the same manner as son with same rights and liabilities.(ii) The rights can be claimed by the daughter born earlier with effect from 9.9.2005 with savings as provided in Section 6(1) as to the disposition or alienation, partition or testamentary disposition which had taken place before 20th day of December, 2004.
(iii) Since the right in coparcenary is by birth, it is not necessary that father coparcener should be living as*

on 9.9.2005.(iv) The statutory fiction of partition created by proviso to Section 6 of the Hindu Succession Act, 1956 as originally enacted did not bring about the actual partition or disruption of coparcenary. The fiction was only for the purpose of ascertaining share of deceased coparcener when he was survived by a female heir, of Class I as specified in the Schedule to the Act of 1956 or male relative of such female. The provisions of the substituted Section 6 are required to be given full effect. Notwithstanding that a preliminary decree has been passed the daughters are to be given share in coparcenary equal to that of a son in pending proceedings for final decree or in an appeal.(v) In view of the rigor of provisions of Explanation to Section 6(5) of the Act of 1956, a plea of oral partition cannot be accepted as the statutory recognised mode of partition effected by a deed of partition duly registered under the provisions of the Registration Act, 1908 or effected by a decree of a court. However, in exceptional cases where plea of oral partition is supported by public documents and partition is finally evinced in the same manner as if it had been affected by a decree of a court, it may be accepted. A plea of partition based on oral evidence alone cannot be accepted and to be rejected outrightly..."

(૯.૮).. આમ નામદાર સુપ્રિમ કોર્ટના ઉપરોક્ત ચુકાદામા પ્રસ્થાપિત સિધ્ધાંત ધ્યાને લેતા તથા હિન્દુ સકશેસન એક્ટની કલમ ૬ તથા ૮ વંચાણે લેતા જો કોઈ હિન્દુ પુરુષ વિલ કર્યા વગર મૃત્યુ પામે ત્યારે તે મિલકત વારસાઈ હકકે તેમના સીધી લીટીના class I of the Schedul ના વચ્ચે વહેંચાઈ અને હિન્દુ સકશેસન એક્ટની કલમ ૬ ના સુધારા બાદ ગુજરનાર હિન્દુ પુરુષના સીધી લીટીના

વારસદારોમા પુત્રીને પણ પુત્ર જેટલો જ હકક મળવાને પાત્ર થાય. વધુમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું ઠરાવેલ છે કે પુત્રીને તેના પિતાની મિલકતમાં કો પાર્સનરનો હકક છે. ભલે તેના પિતા હિન્દુ સકસેશન (એમેડમેન્ટ) એક્ટ ૨૦૦૫ અમલમાં આવ્યો તે પહેલા મરણ ગયેલ હોય અને સદર ચુકાદામાં ૨૦૦૫ ના સુધારાની પાશ્વાદવર્તી અસર (પાછળની તારીખથી અમલીકરણ) આપવાનું ઠરાવેલ છે. હિન્દુ સકસેશન એક્ટની કલમ-૬ સરખા હિસ્સા બાબતે જણાવે છે. પછી તે પુત્રીનો જન્મ કાયદામાં સુધારા થયા પહેલા થયેલ હોય કે પછી થયો હોય એટલે કે કો પાર્સનરી રાઈટ જન્મથી પ્રાપ્ત થાય અને તેના માટે એ જરૂરી નથી કે પિતા સદર કાયદમાં થયેલ સુધારા વખતે જીવીત હોવા જરૂરી છે. વધુમાં માત્ર સ્ત્રીના લગ્ન થઈ જવાથી તેણી પિતાની મીલકતમાં નો હકક ગુમાવી દેતી નથી અને લગ્ન બાદ પણ સ્ત્રી કો-પાર્સનર તરીકે ચાલુ રહે છે તેથી તેણી વિભાજન માંગવા હકદાર રહે છે અને જો તે સ્ત્રી મરણ પામે તો તેણીના વારસો તેણીની જો જિવીત હોય તેણીનો જે હિસ્સો મેળવવા હકકદાર હોય તેટલો હિસ્સો મેળવવા તેના વારસો પણ હકકદાર રહે છે. વધુમાં એ હકીકત નિવિવાધીત છે કે, દિકરી તે જીવનભર પ્રેમાળ દિકરી જ હોય છે એટલે લગ્ન થઈ જવાથી દિકરી મટી જતી નથી જેથી માત્ર લગ્ન થઈ ગયેલ હોવાના કારણોસર દિકરીને પિતાની મિલકતમાંથી હિસ્સો આપવાનો ઈન્કાર કરી શકાય નહીં. જે સંજોગોમા આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં. ૧ તરફથી દાવાવાળી મિલકતો અંગે પ્રતિવાદી નં. ૨ તથા પ્રતિવાદી નં. ૩ ના હિસ્સા પાડવા વગર કે તેમની સંમતિ લીધા વગર કરેલ વહેંચણ કાયદેસરનું ન હોવાનું માનવાને કારણ બનતું હોય આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં. ૧ વચ્ચે થયેલ વહેંચણનું લખાણ ગેરકાયદેસર હોવાનું પુરવાર થતું હોય મુદદા નં. ૪ નો જવાબ **હકારમાં** ઠરાવવામા આવે છે.

(૯.૯).. વાદી તથા પ્રતિવાદી તરફે રજુ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની ચર્ચા કરવામાં આવે તો વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ તરફથી દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદ્દા:

વધુમાં આ તબક્કે અહીં દસ્તાવેજી પુરાવાઓનું મુલ્યાંકન સંબંધે નામદાર આંધ્રપ્રદેશ વડી અદાલતે " પી. મધુસુધનરાઓ વિ. એલટી. કોલ. રવીમાનન અને બીજાઓ" સીવીલ રીવીઝન પીટીશન નંબર. ૪૫૧૫/૨૦૧૪ ના કામે આપેલ ચુકાદાના પેરા નં.૨૬ અને ૨૭ ની ચર્ચા અહીં કરવી જરૂરી જણાતી હોય ન્યાયીક સરળતા ખાતર તેને અહીં રજુ રાખેલ છે. "....26. *It is clear that the Court has to ascertain the intention of the parties based on the language used in the document. Time and again, the Court have laid down certain principles to interpret any document or clauses therein. In fact there are no statutory rules to interpret any document. But based on the settled principles, the Courts are interpreting the documents and any conditions contained therein. Rules of interpretation are mere working rules or as guidelines and are not binding on the Courts of law. Yet, they have some sanctity as they have been deduced from judicial decision over the years. It is found listed in Odgers Construction of Deeds and Statutes, used the listed rules by the Courts and they have acquired respectability. The Supreme Court in Delhi Development Authority v. Durga Chand has also noticed Orders Rules and quoted them with approval and as the observation of the Supreme Court have the force of law of the land, it may be taken Odgers Rules (known as golden rules of interpretation) have been judicially recognized*

and may be adopted as Rules for interpretation of the documents in India. These Rules are listed hereunder:

1. The meaning of the document or of a particular part of it is therefore to be sought for in the document itself.

2. The intention may prevail over the words used

3. words are to be taken in their literal meaning

4. literal meaning depends on the circumstances of the parties

5. When is extrinsic evidence admissible to translate the language?

6. Technical legal terms will have their legal meaning.

7. Therefore the deed is to be construed as a whole. Apart from the said seven rules listed by Odger, it would be convenient to list the following rules for the sake of convenience are called additional rules and given number in continuation:

8. Same words to be given the same meaning in the same contract.

9. Harmonious construction must be placed on the contract as far as possible. However, in case of conflict between earlier or later clauses in a contract, later clauses are to be preferred to the earlier; while in a will, earlier clause is to be preferred to the later.

10. Contra Proferendum Rule-If two interpretations are possible, the one favourable to the party who has drafted the contract and the other against him, the interpretation against that party has to be preferred.

11. If two interpretation of a contract are possible the one which helps to make the contract operative to be preferred to the other which tends to make it inoperative

12. *In case of conflict between printed clauses and typed clauses, type clauses are to be preferred. Similarly, in conflict between printed and hand written clauses, hand written clauses are to be preferred and in the event of conflict between typed and hand written clauses, the hand written calluses are to be preferred*

13. *the special will exclude the general*

14. *Rule of expression unius est exclusion alterius*

15. *Rule of noscitur a sociis*

16. *Ejusdem generic rule will apply both the contract and statute*

17. *place of Punctuation in interpretation of documents*

27. *From the Rules stated above, when the language used in a document is unambiguous conveying clear meaning, the Court has to interpret the document or any condition therein taking into consideration of the literal meaning of the words in the document. When there is ambiguity, the intention of the parties has to be looked into. Ordinarily the parties use apt words to express their intention but often they do not. The cardinal rule again is that, clear and unambiguous words prevail over the intention. But if the words used are not clear or ambiguous, intention will prevail. The most essential thing is to collect the intention of the parties from the expressions they have used in the deed itself. What if, the intention is so collected will not secure with the words used. The answer is the intention prevails. Therefore, if the language used in the document is unambiguous, the words used in the document itself will prevail but not the intention...."*

ઉપરોક્ત ચુકાદામાં નામદાર વડી અદાલતે નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના "દિલ્હી ડેવલોપમેન્ટ ઓથોરીટી વિ. દુર્ગચંદ" ના ચુકાદાને ધ્યાનમાં રાખીને દસ્તાવેજી પુરાવાનું મુલ્યાંકન કરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાના મુદદાઓની ચર્ચા કરેલ છે તે મુજબ ઉપર જણાવેલ નિયમોમાંથી જ્યારે કોઈ દસ્તાવેજમાં વપરાયેલી ભાષા સ્પષ્ટ અર્થ દર્શાવતી હોય, ત્યારે કોર્ટે દસ્તાવેજમાં શબ્દોના શાબ્દિક અર્થને ધ્યાનમાં રાખીને દસ્તાવેજ અથવા તેમાં કોઈ સ્થિતીનો અર્થઘટન કરવો પડે છે. જ્યારે અસ્પષ્ટતા હોય છે, ત્યારે પક્ષકારોનો હેતુ ધ્યાનમાં લેવાનું રહે છે. સામાન્ય રીતે પક્ષકારો પોતાનો ઉદ્દેશ વ્યક્ત કરવા માટે યોગ્ય શબ્દોનો ઉપયોગ કરે છે પરંતુ ઘણી વાર તેઓ તેમ કરતા નથી તે વખતે ફરીથી કાયદાનો મુખ્ય નીયમ ધ્યાને લેવાનું રહે છે. પક્ષકારોના હેતુ પર સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ શબ્દો ઉપરવટ રહે છે, પરંતુ વપરાયેલ શબ્દો અસ્પષ્ટ અને સંદિગ્ધ હોય તો પક્ષકારોનો હેતુ ઉપરવટ રહે છે. સૌથી આવશ્યક બાબત એ છે કે, દસ્તાવેજ માં જાહેર કરેલ અભિવ્યક્તિઓ પરથી પક્ષકારોનો હેતુ જાણવાનો રહે છે. તેથી જો દસ્તાવેજ માં વાપરેલ ભાષા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ હોય ત્યારે પક્ષકારોના હેતુ પર દસ્તાવેજમાં વપરાયેલ શબ્દો ઉપરવટ રહે છે. વધુમાં ભારતીય પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૩ મુજબ તે બધા દસ્તાવેજો કે જે નિરીક્ષણ માટે કોર્ટ સમક્ષ રજૂ થાય તેવા દસ્તાવેજોને દસ્તાવેજી પુરાવા કહેવાય. વધુમાં ભારતીય પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૬૧ મુજબ દસ્તાવેજ માંની વિગતો પ્રાથમિક અથવા ગૌણ પુરાવા ધ્વારા સાબીત થવી આવશ્યક છે તેથી કોઈ પણ દસ્તાવેજના નિર્ણય માટે તે દસ્તાવેજ પુરાવા અધીનીયમની જોગવાઈ મુજબ તે પુસ્વાર થયેલ હોવું જોઈએ. દસ્તાવેજી પુરાવાના કીસ્સામાં સુસંગતતા, સ્વીકૃતિ અને સાબીત થયેલ અટેલે કે દસ્તવોજનું અમલ, દસ્તાવેજ માં દર્શાવેલ વિગતો ની સાબીતી બન્ને એક સાથે ધ્યાને લેતા સાબીતી અંગેનો નિર્ણય થઈ શકે.

(૯.૧૦).. વધુમા આ કામે રજુ દસ્તાવેજી પુરાવાઓની ચર્ચા કરતા અગાઉ અહી બોમ્બે લેન્ડ રેવેન્યુ કોડ ની કલમ-૧૩૫(જે) તથા ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૪, ૩૫, ૭૪, ૭૬ તથા ૭૭ ની કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લેવી જરૂરી જણાતી હોય ન્યાયીક સરળતા ખાતર તેને અહી રજુ રાખેલ છે.

બોમ્બે લેન્ડ રેવેન્યુ કોડ ની કલમ-૧૩૫(જે)

Section-135 J-provides that an entry in the record of rights and a certified entry in the register of mutations shall be presumed to be true until the contrary is proved or a new entry is lawfully substituted therefor.

ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૪

4. "May presume".-Whenever it is provided by this Act that Court may presume a fact, it may either regard such fact as proved, unless and until it is disproved, or may call for proof of it.

"Shall presume".-Whenever it is directed by this Act that the Court shall presume a fact, it shall regard such fact as proved, unless and until it is disproved.

"Conclusive proof".-When one fact is declared by this Act to be conclusive proof of another, the Court shall, on proof of the one fact, regard the other as proved, and shall not allow evidence to be given for the purpose of disproving it.

ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૩૫

Section- 35. Relevancy of entry in public record made in performance of duty.-An entry in any public or other official book, register or [33][record or an electronic

record], stating a fact in issue or relevant fact, and made by a public servant in the discharge of his official duty, or by any other person in performance of a duty specially enjoined by the law of the country in which such book, register or [34][record or an electronic record] is kept, is itself a relevant fact.

ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૭૪

74. Public documents.—The following documents are public documents :—(1) documents forming the acts, or records of the acts—(i) of the sovereign authority ;(ii) of official bodies and tribunals, and (iii) of public officers, legislative, judicial and executive, [of any part of India or of the Commonwealth], or of a foreign country ; (2)public records kept [in any State] of private documents

ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૭૬

76. Certified copies of public documents.—Every public officer having the custody of a public document, which any person has a right to inspect, shall give that person on demand a copy of it on payment of the legal fees therefor, together with a certificate written at the foot of such copy that it is a true copy of such document or part thereof, as the case may be, and such certificate shall be dated and subscribed by such officer with his name and his official title, and shall be sealed, whenever such officer is authorized by law to make use of a seal ; and such copies so certified shall be called certified copies. Explanation.—Any officer who, by the ordinary course of official duty, is authorized to

deliver such copies, shall be deemed to have the custody of such documents within the meaning of this section.

ભારતીય પુરાવા અધિનીયમની કલમ-૭૭

77. Proof of documents by production of certified copies. —Such certified copies may be produced in proof of the contents of the public documents or parts of the public documents of which they purport to be copies.

“...Hon'ble Supreme Court in *Jaswant Singh vs. Gurdev Singh and others*, 2011(4) Civil Court Cases 0738 has held that certified copy of a public document is admissible in evidence without being proved by calling witness. Hon'ble Supreme Court in *Madamanchi Ramappa and another vs. Muthaluru Bojjappa*, AIR 1963 Supreme Court 1633, has held that in terms of Section 77 of the Evidence Act, 1872 the certified copy of a public document is admissible in evidence without further being proved by calling the witness. Such finding has been recorded on the strength of the established principles that once a document is preserved as a public document, it need not be proved like any other private document. The Hon'ble Supreme Court held as under:- “..... The learned Judge emphasized the fact that no sale deed had been produced by the appellants to prove their title, and then examined the documentary evidence on which they Kumar Virender, I attest to the accuracy and integrity of this document relied. He was inclined to hold that Ex.A.8 had not been proved at all and could not therefore, be received in evidence. It has been fairly conceded by Mr. Sastri for the respondent before us that this was plainly erroneous in law. The document in question being a certified copy of a public document need not have been proved by calling

a witness. Besides, no objection had been raised about the mode of proof either before the trial Court or in the District Court...." Hon'ble Surpeme Court in State of Haryana vs Ram Singh, AIR 2001 SC 2532 has held that the documents which are public documents within the definition of Section 77 of the Evidence Act, cannot be said to be inadmissible in evidence. It has been held that it is not the law that a certified copy of a registered document for sale is inadmissible in evidence unless the parties to the document are examined to prove the same. Hon'ble Delhi High Court in P.R. Vaze vs. C.R. Jayana and others, 1968 PLR, 16 has held that once a registered document (public document) is produced in evidence, it not only proves its existence, but also the contents thereof...."

(૯.૧૧).. આમ, ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈ તથા નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ નામદાર વડી અદાલતોએ પ્રતીપાદીત કરેલ સીધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા, એ કાયદાનો સુસ્થાપિત સિધ્ધાંત છે કે, રેવેન્યુ રેકર્ડ માં થયેલ નોંધો પ્રિઝમ્પટીવ વેલ્યુ ઘરાવે છે અને જ્યાં સુધી તેનું ખંડન કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તે સાચું હોવાનું અનુમાન કરવાનું રહે છે. વધુમાં આવી નોંધો જાહેર સેવકે પોતાની કાયદેસરની ફરજ દરમ્યાન નીભાવેલ હોય તે પ્રસ્તુત હકીકત પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૩૫ મુજબ ગણી શકાય જેથી આવી નોંધો ગેરકાયદેસરની હોવાનું જ્યાં સુધી પુરવાર કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તે કાયદેસરની હોવાનું અનુમાન થાય. પુરાવા ના કાયદાની કલમ-૩૫ મુજબ જાહેર દસતાવેજને સ્વીકારાય તે માટે ની ત્રણ શરતો સંતોષવી જોઈએ. (૧) જે નોંધો પર આધાર રાખેલ છે તે સત્તાવાર રેકોર્ડ માં કે સત્તાવાર રજીસ્ટ્રાર માં નોંધાયેલ હોવો જોઈએ.(૨)

સદર નોંધ સંબંધીત કે તકરારી હકીકત બાબતની હોવી જોઈએ.(૩) તે જાહેર અધીકારી ધ્વારા પોતાની ફરજ ના ભાગરૂપે કરવામાં આવેલ હોવી જોઈએ. રેકોર્ડ ઓફ રાઈટ ને પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૩૫ મુજબ પુરાવામાં સ્વીકાર્ય હોવાનું કારણ એ નીચમ છે કે, જાહેર અધીકારી ને સોપાયેલ જાહેર ફરજ પર કાયદો વિશ્વાસ રાખે છે અને એવું માનવામાં આવે છે કે, જાહેર અધીકારીએ પોતાની ફરજ સચોટતા અને વફાદારી થી નીભાવશે સીવાય કે તેની વિરુદ્ધનું પુરવાર કરવામાં આવે.

બોમ્બે લેન્ડ રેવેન્યુ કોડ ની કલમ-૧૩૫(જે) તથા ભારતીય પુરાવા અધીનીયમની કલમ-૪, ૩૫, ૭૪, ૭૬ તથા ૭૭ ની કાયદાકીય જોગવાઈ ધ્યાને લઈ વાદી તરફથી આ કામે રજુ કરેલ આંક-૬૪ થી આંક-૮૫ સુધીના તથા આંક-૮૭ થી આંક-૮૯ સુધીના રેવન્યુ રેકર્ડ સર્ટીફાઈડ નકલો હોય તથા સદર દસ્તાવેજી પુરાવાઓને પ્રતિવાદીઓ તરફથી પડકારવામાં આવેલ ન હોય કે તેના વિરુદ્ધનો કોઈ પુરાવો આ કામે રજુ કરવામાં આવેલ ન હોય જે સંજોગોમાં આ કામના વાદી તરફથી રજુ આંક-૬૪ થી આંક-૮૫ તથા આંક-૮૭ થી આંક-૮૯ સુધીના રેવન્યુ રેકર્ડ તથા રેવન્યુ રેકર્ડની એન્ટ્રીના દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પથાર્થ હોવાનું માનવાને કારણ બને છે.

(૧૦).. હાલના કામે વાદીએ દાવો દાખલ કરી એવી દાદ માંગેલ છે કે, દાવાવાળી મિલકત પક્ષકારોની સહીયારા ભોગવટામાં ચાલી આવેલ હોય અને સદર જમીનની સરસ નરસની વહેચણી કરી વાદીનો ૧/૪ હિસ્સો વહેચણ કરી સદર જમીન હદથી છુટી પાડી વાદીના પ્રત્યક્ષ હિસ્સે કરી આપવા અને જો કોઈ સંજોગોમાં નામદાર કોર્ટ તેવા તારણ ઉપર આવે કે દાવાવાળી મિલકત

કે તેનો કોઈ હિસ્સો સ્થળ ઉપર હદહુદથી પ્રત્યક્ષ વહેંચણને પાત્ર નથી તો તેવા સંજોગોમા દાવાવાળી મિલકત યા તેના જે તે હિસ્સાનુ વહેંચણ પાર્ટીશન એક્ટ મુજબ થઈ આવે તેવો હુકમ કરવા તેમજ તેમજ દાવાવાળી મિલકત અંગે પ્રતિવાદીઓ કોઈ વ્યક્તિ યા વ્યક્તિઓના લાભમા કબજા અંગે યા ટ્રાન્સફર અંગેના હકકો ઉત્પન્ન કરતો લેખ કરે કરાવે નહી કે વિકલ્પે વાદીના માલિકીના હકકોમા ઘટાડો થાય તેવુ કૃત્ય કરે કરાવે નહી તે મતલબનો જાથુકનો મનાઈ હુકમ વાદીના લાભમા તથા પ્રતિવાદીઓના વિરુદ્ધમા આપવા અંગેની દાદ માંગવામા આવેલ છે.

દાવાના કામે પક્ષકારો તરફથી રજુ પક્ષનિવેદન તથા પુરાવા તથા પક્ષકારોની ઉલટતપાસ વંચાણે લેતા વાદી તથા પ્રતિવાદીઓ મહુમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈના કાયદેસરના સંતાનો હોવાની તથા મહુમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલના સીધી લીટીના કાયદેસરના વારસદારો હોવાની તથા મહુમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈ પટેલનાઓ કોઈ પણ વિલ કર્યા વિના મરણ પામેલ હોવાની હકિકત આ કામે જણાય આવે છે. વધુમા આ કામના વાદી તથા પ્રતિવાદી નં.૧ તરફથી તેમની ઉલટતપાસમા આ કામના પ્રતિવાદી નં.૨ અને પ્રતિવાદી નં.૩ નો દાવાવાળી મિલકતમા કાયદેસરનો હિસ્સો ચાલી આવેલ હોવાની હકિકતની સ્વીકૃતિ ચાને કે કબુલાત કરેલ હોય સદર સાહેદો એ કરેલ કબુલાતના સબંધમાં અહી આ તબક્કે નામદાર ગુજરાત વડી અદાલતે ૧૯૬૬ જી.એલ.આર. પાના નં. ૧૧૨૩ પર કાંતિલાલ લાલભાઈ વિ. દેવચંદ નાથાલાલ પટેલનાં ચુકાદામાં એવુ ઠરાવેલ છે કે, *"When a party to a civil suit makes an admission in pleadings or in his evidence at the hearing of the suit, those admissions are conclusive and cannot be challenged."* આમ, ઉપરોક્ત નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટનાં ચુકાદા મુજબ

વાદી તેમજ પ્રતીવાદીએ પોતાના પુરાવા માં મર્હુમ ભાણાભાઈ બાબરભાઈના કુલ ચાર કાયદેસરના વારસદારો હોવાની હકીકત જણાવેલ હોય જેથી હિન્દુ વારસા અધિનિયમ -૧૯૫૬ તથા હિન્દુ વારસા અધિનિયમ(સુધારેલ) ૨૦૦૫ ની કલમ-૬ મુજબ પરણેલ દિકરીને પણ પિતાની મિલકતમાંથી સરખો હિસ્સો મેળવવાનો અધિકાર રહેલ છે. જે હકીકત ધ્યાને લેતા આ કામના વાદી તથા પ્રતીવાદી નં.૧ તથા આ કામના પ્રતીવાદી નં.૨ અને પ્રતીવાદી નં.૩ નો દાવાવાળી મિલકતમા સરખો હિસ્સો ગણતા આ કામના વાદીનો દાવાવાળી મિલકતમા ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ હોવાની હકીકત પુરવાર થતી હોય મુદદા નં.૫ નો જવાબ **હકારમાં** ઠરાવવામા આવે છે.

આમ, ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા અન્વયે વાદી પોતાનો દાવો પુરવાર કરવામાં અંશતઃ સફળ રહેલ હોય મુદદા નં.૬ નો જવાબ અંશતઃ હકારમા ઠરાવી મુદદા નં.૭ લગત નીચે મુજબ આખરી હુકમ કરવુ ન્યાયોચિત જણાય છે.

-: આખરી હુકમ :-

- વાદીનો દાવો અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવે છે.
- દાવા અરજીના પેરા. ૪(એ) માં જણાવેલ મિલકતોમાં આ કામના વાદીનો વણવહેંચાયેલો ૧/૪ હિસ્સો ચાલી આવેલ હોવાનું આથી ઠરાવવામા આવે છે.
- સી.પી.સી. ઓર્ડર ૨૦ રૂલ ૧૮ ની જોગવાઈ મુજબ પ્રાથમીક હુકમનામું દોરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.
- કલેક્ટરશ્રી નવસારીને દિવાની કાર્યસંહિતાની કલમ-૫૪ તથા હુકમ-૨૦, નિયમ-૧૮ મુજબ પ્રાથમીક હુકમનામાં મુજબ તે જમીન હદ-હુદથી છુટી પાડી પક્ષકારોને કબજો સોંપવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે અને તે અંગેનો રીપોર્ટ દીન-૬૦ માં કરવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

- વધુમાં હુકમ કરવામાં આવે છે કે, સદરહું વહેચણી માટે માપણી વિગેરેનો જે કાઈ કાયદેસર ખર્ચ થાય તે વાદીએ ભોગવવાનો રહેશે.
- પક્ષકારોએ પોતપોતાનો ખર્ચ ભોગવવાનો રહેશે.

હુકમ આજરોજ તા. ૧૨^{મી} માહે : ડિસેમ્બર, સને : ૨૦૨૨ ના રોજ ગણદેવી મુકામે ખુલ્લી અદાલતમાં જાહેર કર્યો.

ગણદેવી.
તા. ૧૨/૧૨/૨૦૨૨

(સાજીદખાં અબ્દુલખાં પઠાણ)
એડીશનલ સીની. સિવિલ જજ,
ગણદેવી. કોડ નં. જીજે ૦૧૦૭૧